

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
 Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
 Afzonderlijke nummers . . . » 0.10
 Men abonneert zich voor minstens zes maanden
 ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . . . 0.09
 » » » 1000 » . . . 0.08
 » » » 3000 » . . . 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Secretaris, M. A. VAN HEEKEREN, 204 Oranje-Nassastraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 109 Laan Copes v. Cattenb. Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” **Haagpoort 4**, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen en van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's Jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50). Zij die f 5 of meer contrubueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Voor den Noodlijdenden Javaan. — Mededeelingen. — Voordrachten over Indië. — Oost-Ind. Berichten. — Van vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Een Atjeesch Sultanaat. — Projectie. — Voordracht door C. A. A. Dudok de Wit. — Voornaamste inhoud van Nederl. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Feuilleton.

Voor den Noodlijdenden Javaan.

Op 29 Januari sloten wij onze kas met een bedrag van: f 74.84
 Sedert is bijgekomen van G. H. te Nijmegen - 1.50
 En van den Secretaris der Afdeling Nijmegen, als zuiver opbrengst van een soiree, daar ter stede door eenige jongelieden ten voordeele der noodlijdende Javanen, gegeven - 126.—
 Totaal op 4 Februari . . . f 202.84

Daarenboven kregen wij voor mej. M. Jansz te Pangoensen van *Setro tomo* een bedrag van f 10.—, dat wij per eerste mail aan haar zullen opzenden. Uit Amsterdam werd, gedateerd 30 Januari, door ons het volgende schrijven ontvangen:

„Geachte Redactie!

Tot mijn groote verbazing las ik heden in het Koloniaal Weekblad van 29 Jan. 1903, dat men van de oorden, die van verschillende kanten zijn binnengekomen voor de noodlijdende Javanen, f 204.50 heeft genomen om de reis van miss Cleverly mogelijk te maken.

Zou ik mogen weten, welke persoon of personen deze veranderde bestemming hebben gegeven aan het ontvangen geld, en verder op welke gronden?

Nergens zie ik vermeld, dat de verschillende gevers omtrent die handeling zijn geradpleegd, en het komt mij voor, dat het, zonder hun toestemming, besteden van geld, dat gegeven is voor de direkte ondersteuning van de noodlijdenden, voor 'n ander doel, is 'n onrechtmatige handeling.

Want al staat die reis in verband tot de hulp aan de Javanen, blijft de vraag, of de gevers goedkeuren, dat hun geld daarvoor wordt gebruikt. Ik althans, die 'n kleine bijdrage heb geleverd, vind belangrijker het rechtstreeks helpen van de ongelukkige slachtoffers, als het doen uitkomen van 'n familiedier der europeesche hulpverlenenden. Was er dan op heel Java geen dame te vinden, in staat de werkracht te leveren, die ging ontbreken?

Indien er personen zijn, die meenen, dat miss C. goed kan doen in Indië, dan staat het hun vrij daarvoor bij te dragen.

Maar de beheerders van het geld, voor de Javanen gegeven, hebben niet het recht, dat af te staan voor 'n doel,

FEUILLETON.

JALOUZIE.

Vrij naar het Fransch van Th. RENTZON.

De oogen van Anne-Marie waren droog; haar trekken scherp en hard, haar gemoed blijkbaar verbitterd. Bijna ware de strijd haar té zwaar geworden. Pierre dacht, dat een langere woordenwisseling toch wel nutteloos zoude zijn.

Kom, zeide hij, ik geloof, dat het maar het beste is, dat ik weg ga. Nu ge toch geen berouw hebt over uw schandelijk wangedrag, nu ge toch niet den naam wilt noemen van uw verleider, en ge u zelve al hebt geoordeeld, en veroordeeld, blijf dan in uw zonde, en — als het mogelijk kan zijn met berouw. — Als ge mij ooit mocht noodig hebben, dan zal ik nooit vergeten, dat wij dezelfde moeder en vader, en eenmaal hetzelfde dak hebben gehad maar . . . wij zullen elkaar nooit weer terugzien.

En, zonder haar aan te zien, zonder het hoofd naar zijne zuster om te keeren, verliet Pierre Magorrec het vertrek. Toen de eenmaal zoo innig geliefde broeder vertrokken was, toen zij hem uit het gezicht had verloren, en zij zelfs het geluid van zijn voetstappen niet meer kon hooren, wierp de arme en sublieme Anne-Marie zich op de knieën en, smoorde haar lidenstikken tusschen haar voor het aangezicht saamgevrouwen handen.

En daarop, met een trotsche hoofdbeweging: Welnu ik heb goed gehandeld! Geen vrouw ter wereld zal hebben lief gehad, zóó, als ik hem lief had, zóó als ik

dat met het oorspronkelijke slechts in onrechtstreeks verband staat.

Wees zoo goed dit protest in uw blad op te nemen.

Achtend,
 Een van de gevers.”

Het besluit, die f 204.50 te doen dienen om de spoedige reis van miss Cleverly (zuster van mevrouw van Emmerik) naar Indië mogelijk te maken, werd genomen door het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging, handelende namens het Hoofdbestuur.

Het Dagelijksch Bestuur achtte het niet noodig te vermelden, dat bij de toezending van verschillende giften, — te zamen tot een grooter bedrag dan f 204.50, — door de gevers verklaard werd, dat zij met het volste vertrouwen aan het Hoofdbestuur overlieten, het door hen gegeven geld te besteden op de manier, die het meest in het belang der noodlijdenden zou worden geacht.

De *Amsterdamsche gever* zal dus zien, dat hij al dadelijk ten onrechte aanmerking maakt op de *rechtmatigheid* der handeling. Ware dan ook dit alleen de quaestie, dan zou het Dagelijksch Bestuur zijne bezwaren niet in het Weekblad, doch particulier aan hem, hebben beantwoord.

Nu hij echter ook de *doelmatigheid* der verleende hulp in twijfel trekt en de mogelijkheid bestaat, dat nog andere lezers er zoo over denken, heeft het Dagelijksch Bestuur er de voorkeur aan gegeven, dit punt duidelijk hier in het licht te stellen.

De door van Emmerik en zijn vrouw gestichte *Witte-kruis-kolonie*, waarvan de oprichting ook voor een belangrijk deel, uit het door ons voor den *noodlijdenden Javaan* bijeengebrachte fonds is mogelijk gemaakt, heeft bewezen, dat zij geheel in den geest onzer Vereeniging, — wat betreft het inzamelen van particuliere bijdragen, naast de sommen, die de Regering beschikbaar stelt —, veel langer stil, veel leed verzocht en vooral veel goeds teweeg brengt door hare wijze van verzorgen en hare opleiding tot den arbeid.

Nu breidt die kolonie zich steeds uit en vordert daardoor al meer zorg van beheer, terwijl mevrouw v. E., die een klein kind te verzorgen krijgt, het werk tijdelijk zal moeten daarlaten.

In Indië vond men niemand om haar zo lang te vervangen en ook later te blijven helpen, ook in Nederland is ons evenmin iemand bekend, die daartoe genegen zou zijn. De zuster van mev. v. E. biedt zich aan; een erkende vriendin van den Javaan-in-nood, doet een oproep in ons blad om reisgeld; drie honderd gulden wordt speciaal voor dat doel bij elkaar gebracht, maar er is nog twee maanden te kort; de tijd dringt en hoewel er weken en weken over de reis van mev. Cleverly werd geschreven en in ons no. 43 van 8 Januari jl. het volgende te lezen stond:

„Dat liefderijke en vooral vrouwelijke hulp uit Nederland, thans op Midden-Java ten zeerste zal worden gewaardeerd, misschien zelfs meer nog dan geld, valt niet te betwijfelen zooals door N. v. Z. reeds in ons no. 41 werd geschreven.

Wij zijn ten volle bereid onze medewerking te verleenen, wanneer er onder de Nederlandsche vrouwen zijn, die zich groepen voelen om de opofferende taak van verpleegster der zieken en behoeftigen daarginder te aanvaarden;”

kregen Hoofdbestuur noch redactie van iemand eenig bericht, toonende lust om te gaan helpen.

Hoe kon men nu het geld, voor den noodlijdenden Javaan bijeengebracht, beter besteden in *overeenstemming met het beoogde doel*, dan door te maken, dat honderden noodlijdenden, die in de Witte Kruis-kolonie verpleegd worden, niet de, in de eerste plaats vereischte, goede zorgen zouden missen. —

„Was er dan op heel Java geen dame te vinden in „staat de werkracht te leveren, die ging ontbreken?”

hem nog altijd lief heb. Liefhebben is liden. Het is beter zoo. Dat ik lijd is niets, mits hij maar gelukkig zij. De stem van haar geweten stelde haar in het gelijk. Zij had vrede met zich zelve.

Zij stelde zich nu voor het huishouden van Pierre en Rose, ontlast van haar drukkende tegenwoordigheid, en waarin die twee zich nu in een ongestoorde intimiteit, naar zij hoopte en bad, zich nu ongestoord en geheel gelukkig zouden gevoelen.

Nu begon zij, diep aangedaan, te weenen, wanhopig te weenen.

Maar toch scheen haar, het haar toebedeelde lot, hoe diep-rampzalig, ook nog verkiezelijk boven dat van de schuldige en tot een voortdurend liegen, een voortdurend stilzwijgen veroordeelde lot van Rose.

Voor haar geweten was zij de uitverkorene, triumpheerde zij over haar mededingster, over de schuldige Rose.

Na deze scène keerden noch Anne-Marie, noch Pierre ooit meer terug naar Port-Louis.

Magorrec ging alleen derwaarts, om nog eenige noodige zaken te regelen, het onderlijke huis te verhuizen.

Op alle nieuwsgierige vragen antwoordde hij, op een ontwijkende wijze. Hij zeide, dat hij genoeg had van het zeemansleven.

Hij had een overzeeskomst getroffen met de Compagnie, waarvoor hij tot diverse keren geroepen en een betrekking gekregen als wal-kapitein te Nantes.

Nu kon hij aan wal blijven; nu behoefde hij nooit meer op zee te zwalen en zijn lief, mooi, jong vrouwtje te verlaten, zijn lieve, engelachtige Rose, die bovendien hem nog veel te jong toeschouwde om maar altijd alleen te leven; vooral nu Anne-Marie zich zoo had misdragen en nooit

Op die vraag van onzen *Amsterdamschen gever* antwoorden wij, dat ook naar onze overtuiging er op Java dames genoeg zijn in staat om voor den Javaan te doen, wat door mev. van Emmerik en mej. Jansz gedaan wordt, maar dat, voor zooverre wij dit kunnen weten, er nog geen enkele zich heeft doen kennen als daartoe genegen.

Onze vroegere „Afdeling Nederlandsch-Indië”, thans de Indische Vereeniging „Oost en West”, die de taak had op zich genomen, het hier ingezamelde geld goed te doen besteden, schreef ons meermalen, dat het zoo hoogst moeielijk was personen te vinden, geschikt en genegen om op het terrein der ellende zelf te gaan arbeiden, ten einde daadwerkelijk te helpen. Zij gaat echter voort, dit kunnen wij verzekeren, om in die richting te zoeken; nog onlangs ging opnieuw van hier een verzoek uit in dienzelfden geest.

Het Dagelijksch Bestuur kan niet anders dan den schrijver van den brief uit Amsterdam dankbaar zijn, want het kreeg daardoor omgezocht de gelegenheid aan te toonen, dat het voor den *noodlijdenden Javaan* aan de Vereeniging toevertrouwd geld, met groote zorg wordt beheerd.

Moge dit voor velen nog de aanleiding zijn hunnen penning te offeren . . . en wellicht voor Neerlands dochteren eene aansporing, om, nu ook de instelling te Semarang nog zooveel hulp zal vragen, in persoonlijke toewijding niet achter te blijven! —

Mededeelingen.

I. Van de 5e Commissie:

Onze plannen om te 's-Gravenhage eene *permanente Tentoonstelling* met monsterkamer in te richten, bestemd tot verkoop of levering op bestelling van de producten van Indische Nijverheid, Huisnijl en Kunst-Industrie heeft een vasten vorm aangenomen. Reeds hebben eenige belangstellenden gelden bij elkander gebracht, die, met hetgeen ook nog door anderen zal worden ingeschreven, dienen zullen om het bedrijfskapitaal te vormen van eene op te richten Naamlooze Vennootschap.

Nadat Hare Majesteit de Koningin, aan onzen Eere-Voorzitter, den Oud-Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, Mr J. W. van Lansberge, persoonlijk Hare Hooge belangstelling in onze tentoonstelling en in onzen verdere arbeid had te kennen gegeven, werd van den particulieren Secretaris van Hare Majesteit door genoemden Eere-Voorzitter het ondervolgend schrijven ontvangen:

„s-Gravenhage, 29 Januari 1903.

Aan Zijne Excellentie

MR. J. W. VAN LANSBERGE,
 Oud-Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië.

Hare Majesteit de Koningin, met groote belangstelling en ingenomenheid kennis genomen hebbende van het streven der Vereeniging „Oost en West” om de welvaart van de bevolking in de Nederlandsche Koloniën te bevorderen, door aan de ontwikkeling van de huisindustrie in die Koloniën eene algemeene uitbreiding te geven, heeft mij opgedragen Uwe Excellentie te berichten, dat Hare Majesteit tot bereiking van dit doel een bedrag, groot f 3000 (drie duizend gulden), beschikbaar heeft gesteld.

Bovenvermeld bedrag zal U toegezonden worden door den Heer Thesaurier van Hare Majesteit de Koningin.

De particuliere Secretaris van
 H. M. de Koningin,
 (w. g.) A. VAN DER STAAL.”

meer met zijn lieve Rose mocht te zamen wonen. Pierre en Anne-Marie gebrouilleerd. Dat was een éclat door heel Port-Louis.

Alleen Madame Lehir betogde, dat zij dat alles welhad zien aankomen, vooral toen zij die twee zoo vijfandige schoon-zusters te zamen naar Engeland had zien afreizen; want ieder weet, dat zelfs de beste vriendinnen worden gebrouilleerd, wanneer zij te zamen op reis gaan. De mooie Mevrouw Magorrec had nu, naar aller idee, geheel haar doel bereikt. Maar waarom kwam nu Anne-Marie niet meer bij haar broeder wonen?

Waar zou Anne-Marie nu blijven? De nieuwsgierigheid werd nog groter, door het voortdurende stilzwijgen van de bannelinge. Men wist, dat zij van tijd tot tijd schreef aan den pastoor, en werden alle listen aangewend, om dezen aan het praten te krijgen. Maar te vergeefs!

Vele jaren later, op een avond, bij den docter Grelou, beweerde iemand, dat hij Anne-Marie had ontmoet te Orleans. Vreemd, die brouille met heel haar familie, en te wonen zoo ver van al de baren!

De docter betogde, dat er te denken viel aan een soort zinsverbijstering, tengevolge van te lang voortgeduurd, onghuwden staat. Maar de pastoor protesteerde, zeggende, dat een mensch nooit wordt gestraft, omdat hij te eerbaar heeft geleefd.

De oud kapitein Hertel zei, dat ook hij had vernomen, dat Anne-Marie tegenwoordig in Orleans woonde, en zij zich uitsluitend wijdde aan de opvoeding van haar zoon, sommigen zeiden van haar pleegzoon, en dat zij zich in alle opzichten uitstekend gedroeg. Arme Anne-Marie! riep Madame Lehir uit, zij had behoefte aan

Van Z. E. den Minister van Koloniën mocht onze presidente de verzekering ontvangen van zijne sympathie, zoodat ook van de zijde der Regering alle mogelijke medewerking te wachten is.

Er bestaat dus kans, dat onze permanente tentoonstelling te 's-Gravenhage spoedig zal kunnen worden geopend.

II. Afdeling 's-Gravenhage:

18 Februari 1903, 8 ure 's avonds,

Projectie-Voordracht

REIS DOOR NEDERLANDSCH-INDIË

proeven van Fotografische Reis-illustratie in 450 licht-beelden, te houden door den heer C. A. A. Dudok de Wit uit Amsterdam, in het *locaal Diligentia* alhier.

De voorwaarden van entree en plaatsbespreking zullen dezelfde zijn als bij vorige lezingen.

De, voor het koopen van kaarten en het bespreken van plaatsen aangewezen dagen, zullen in het volgend nummer van het K. W. worden aangekondigd.

III. Afdeling Rotterdam:

Op 7 Februari 1903,

ten 8 ure 's avonds,

zal in *Salon Doele* door den heer J. Lefebvre uit Nijmegen, vroeger te Medan, eene lezing worden gehouden over:

De toestanden in Deli, v. n. in verband met de brochure van Mr. J. van den Brand.

Leden, ook uit andere afdelingen, die geen uitnodigingskaart mochten ontvangen, hebben evenwel toegang op vertoon van hunne lidmaatschapskaart.

Leden, die introductiekaarten wenschen, gelieven dit, met vermelding van het aantal, op te geven aan den fg. secretaris: den heer J. de Jong, Witte de Withstraat 61.

IV. Afdeling Breda:

Den leden wordt kennisgegeven, dat *Zaterdag 14 Februari a.s.*, des avonds ten 8 ure, in de *Bovenzaal* van de „Beurs van Breda”, ingang St. Jan straat, de Hoog Edel-Gestrenge Heer H. van Kol eene lezing zal houden over:

Een reis dwars door Bali en Lombok.

Aan allen, die den 10den Februari geen toegangsbijws mochten hebben ontvangen, wordt beoefend verzocht zich aan te melden bij den Secretaris der Afdeling: J. C. van Reijn, Princesingel, Steenweg A 377a, tegenover het Café van den Heer Bruijnseels.

V. Mpij van Nijverheid en Landbouw:

Wij herinneren er ook de leden van „Oost en West” aan, dat op *Vrijdag 6 Februari a.s.*, des avonds ten 8 ure in het *Gebouw der Christelijke Vereeniging voor Jonge mannen* „Prinsengracht 4”, den Haag, door den heer H. C. Prinsen Geerligs eene lezing met lichtbeelden zal worden gehouden over:

De Suiker-Industrie op Java.

De toegang is voor een ieder vrij. Ook op het be zoek van dames wordt gerekend.

VI. Moederland en Koloniën:

Algemeene Vergadering

OP

Maandag 9 Februari, des avonds ten 8 ure,

in het *Zuid-Hollandsch Koffiehuis*, te 's-Gravenhage.

Behandeling van het *Ontwerp-Koloniaal Programma* der Vereeniging.

genegenheid en toewijding, en heeft ons niet met hare jammerklachten willen vervelen. Ik ken haar heel goed; het is een brave vrouw, die zich alleen maar dood ongelukkig gevoelde, toen zij, na het huwelijk van haar broeder bespeurde, dat zij eigenlijk te veel was voor een pleegzoon. Ik geloof nooit, dat zij een kind heeft, wel een pleegzoon. Ik hoop, dat zij er veel geluk aan moge beleven. Maar, ik vrees het tegendeel. Men weet nooit, waar die wezentjes eigenlijk vandaan komen, en welke hereditaire ondeugden en gebreken zij eigenlijk wel hebben.

De docter schudde de kaarten, waarmede men speelde, zonder te spreken; maar hij lachte heel geheimzinnig en fluisterde Madame Lehir wat in het oor, ook met betrekking tot het toenmalig, zoo in eens opgekomen, plotseling vertrek van Anne-Marie te zamen met Rose!

Wat durft gij daar te veronderstellen? Wel foci, wat een schande. Neen, dat zal ik nooit gelooven.

Ik zeg ook niet, dat het waar is, en dat ik het geloof, hernam de docter, maar toch . . . een geneesheer ziet en ervaart soms zulke heel vreemde zaken, waar een leek zoo in't geheel geen verstand van heeft.

De pastoor, die ook tegenwoordig was, kneep de lippen stijf open, alsof hij beletten wilde, dat een biechtgeheim hem onwillekeurig zoude ontsnappen.

En terwijl men nu te Port-Louis van alles veronderstelde, kwam terlijn niemand op het idee, dat Anne-Marie, ten koste van haar eigen eer, die van haar vijfandin Rose had gered en leefde Pierre Magorrec, nu wal-kapitein geworden heel rustig, heel gelukkig en tevreden, in een mooi huis te Nantes, Nu was het eens zijn beurt, zei hij, zich verge-noegd de handen wrijvende, om anderen te laten reizen en zwalken.

Voordrachten over Indië.

Toen, bij de oprichting onzer Vereeniging, hare statuten werden ontworpen, achtte men het houden van voordrachten over Indië, — bij voorkeur in populair trant — een der voornaamste middelen om in Nederland belangstelling voor de koloniën op te wekken en een speciale commissie werd ingesteld, die zich onder meer met het organiseren der voordrachten zou bezig houden. Dit bleek echter eene zeer moeilijke taak te zijn, want het getal der, in populair vorm, goed en onderhoudend over Indië sprekende personen is kleiner, dan men zou denken en wat nog erger is, ... het getal van met belangstelling naar voordrachten over Indië luisterenden, is betrekkelijk nog minder groot! Dit laatste is eene zoo algemeen bekende waarheid, dat de «Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, met haar» veelzijdig program voor de jaarlijkse winterlezingen, geen moeite schijnt te doen om aan hare talrijke leden iets over Oost- of West-Indië te doen vertellen.

Naarmate nu echter het getal Afdelingen en Correspondentschapen van «Oost- en West» toeneemt, zien wij hierin wel verbetering komen en vooral wanneer men lezingen of voordrachten kan doen houden door lichtbeelden verduidelijkt, werkt dit gunstig, wat de grootere belangstelling betreft.

En al was het zeker niet alleen daaraan te wijten, dat aan de voordracht door Prof. Dr. F. A. F. C. Went op 16 Januari jl. te Utrecht gehouden, een druk bezoek ten deel viel, toch gelooven wij, dat bij de populaire lezingen, zooals ze door onze Vereeniging bedoeld worden en die in de eerste plaats bestemd zijn voor hen, die van Indië weinig of niets weten, het aanschouwelijk maken van het gesprokene aanbeveling verdient.

Van de voordracht van prof. Went vonden wij in de Utrechtsche dagbladen hoogst waardeerende verslagen. Met zijne hoorders maakte de spreker eene belangrijke rondwandeling door de verschillende cultuurstreken van ons Zuid-Amerikaansche vasteland; hij liet zien en schetste de groei-kracht der planten, de gunstige werking van 't klimaat op den vruchtbaren bodem en sprak ten slotte de hoop uit, dat de, aan den kortelings opgetreden Gouverneur toegezegde, groote vaderlandsche belangstelling er toe moge leiden, dat dit zoo uitnemend voor ontwikkeling op cultuurgebied aangelegde land, niet langer het stiefkind blijve van den Nederlandschen ondernemingsgeest.

Hebben wij hierboven gesproken van hetgeen «Oost en West» probeert, om belangstelling voor Indië op te wekken, ook van hetgeen andere vereenigingen doen, maken wij gaarne melding en, noemen dan in de eerste plaats de «Indisch-Geenootschap».

Wel zijn de voordrachten, die daár worden gehouden niet voor het publiek toegankelijk, maar het bestuur is mild in zijne opvattingen. Even goed als de zoo wél voorziene leestafel van het verwante «Instituut voor Taal, Land- en Volkenkunde» open staat voor hem of haar, die belangstelling toonen, wordt, zoo meenen wij, ook gaarne gezien, dat niet-leden eene introductie verzoeken voor de leesavonden.

Druk bezocht zijn die avonden in den regel niet en dit zou de beperkte ruimte in het tegenwoordige lokaal dan ook niet toelaten, maar trouw door dezelfde personen bezocht worden ze wel. Men voelt er zich als het ware in een kring van mannen, met Indische kennis en Indische ervaring toegerust, die, naar het schijnt, niet alleen gekomen zijn om licht te ontvangen, maar ook om het mee te ontsteken. Zoo moet het ook in vroeger jaren zeker geweest zijn, toen van uit het Indisch Genootschap de mokerslagen vielen, die het koloniaal-conservatieve gebouw van voorheen deden instorten. Meestal hadde de voordrachten, die men thans in het Indisch Genootschap hoort, meer een wetenschappelijk dan een politiek karakter en die stempel wordt er nog krachtiger op gedrukt door den aard van de discussiën. Wij kunnen ons dan ook zeer goed begrijpen, dat de enkelen onder onze Nederlandsche Staatslieden, die zich om koloniale aangelegenheden bekommeren, er den voorkeur aan geven om op een zelf te kiezen uur, de zeer nauwkeurige verslagen te lezen, die het Genootschap aan zijn leden bezorgt.

Sedert wij in onze nummers 40 t/m 42 de twee voor Java's toekomst zeer belangrijke voordrachten hebben behandeld, door de heeren *Fokkens* en *Van Vloten* gehouden, waren in het Genootschap

Met een jaar tusschenruimte had Rose hem twee flinke krulleballen geschonken, twee prachten van jongens, en zijne lieve vrouw had een waarlijk nog zachter, nog beminnelijker karakter dan Pierre vóór het huwelijk ooit had kunnen veronderstellen. Hij was dan ook *«vrij gelukkig, als een menschenkind»*, mer op het ondermaansche het maar wezen kan.

Rose had haar vroegere lichtzinnigheid en smaak voor opzichtige toiletten geheel afgelegd. Bij zoodanige kleine zielen als de hare, glijdt het kwaad voorbij, zonder diepe groeven na te laten; dat gebeurt alleen bij verheven en sterke karakters. Andere zwakkere karakters vergeten al heel gauw en krijgen als 't ware na een zondeval, opnieuw een soort heilige onschuld.

Zij was nu weer geheel in normalen toestand. In den eersten tijd had zij wel eens gebeefd van schrik, en ook wel wat van wroeging, als Pierre heftig te keer ging tegen Anne-Marie. Het bewustzijn, dat niet Anne-Marie, maar wel zij zelve al die bittere verwijten had verdiend, zoudte een ander diep ongelukkig hebben gemaakt, niet alzo Rose.

Zij dacht er dan ook geen oogenblik over om, door de waarheid te zeggen en schuld te bekennen, die arme Anne-Marie in haar eer tegenover Pierre te herstellen; wat daarvan ook de gevolgen voor haar zelve zouden zijn.

Om altijd te liegen en te bedriegen schijnt niet meer mogelijk te vallen aan iemand, die er eenmaal de gewoonte van heeft. Rose maakte zich bovendien wijs, dat zij heel goed deed met de waarheid te verzwaren, omdat zij dit nu eenmaal bepaald aan Anne-Marie had beloofd. En dan het geluk van haar twee jongste kinderen verderde gebiedend, dat zij afstand bleef doen van den armen bastard, en de verheven Anne-Marie maar liet beschimpen en belasteren. Daár was

aan het woord de heeren *Lieftrink* en *dr. A. W. Nieuwenhuis*.

De heer F. A. Lieftrink, O.-I. hoofdamtenaar met verlof, die gedurende 15 jaren in Bali en Lombok werkzaam was, toonde in hoofdzaak aan, wat de invloed van ons direct bestuur op Bali en Lombok is geweest en schetste de toekomst van beide eilanden, zooals hij zich die voorstelt. Onze leden, die den heer van Kol in Diligentia hadden gehoord of van diens voordracht het verslag gelezen, vonden veel punten van overeenkomst.

Bij Lombok werd 't langste stilgestaan en in details geschetst, hoe niet alleen de positie der Sasaks, maar in zekeren zin zelfs die der Baliërs beter was geworden, dan onder het eigen Vorstenbestuur. De productiviteit van het land was vermeerderd, goede wegen waren aangelegd en de rechtszekerheid grooter geworden. Beide deelen der bevolking hebben een goede toekomst en Lombok behoeft voor de Indische begroting geen lastpost te zijn, maar zal zelfs, in de toekomst, zijn deel in de algemeene bestuurskosten goed kunnen dragen.

Ook voor Bali was de invloed van den Lombok-oorlog gunstig. De grooten van Karang-aseh erkenden Nederland als leenheer en Goestie-Djilantik werd onze stedsheer. De vorst van Gianjar stelde zich vrijwillig onder ons bestuur. Op 4 na, staan nu alle landschappen op Bali onder direct beheer onzer ambtenaren, doch het ligt in de toekomst, dat ook deze vier ons gezag zullen erkennen.

Veel is reeds op Bali verbeterd, duizenden bouws sawah, die in Gianjar braak lagen, zijn weder in cultuur gebracht. Veel valt er ook echter nog te verbeteren en dit bijna op elk gebied; zeker ook in de sociale positie der vrouw, hoewel volgens den spreker, in dit opzicht enkele schrijvers zich aan overdrijving schuldig maakten.

Een der speciaal te noemen, zeer goede maatregelen van ons bestuur, is het doen onderwijzen der kinderen van de hoofden en grooten, der aanstaande regeerders dus.

Na de voordracht, deed men den spreker verschillende vragen, doch de Voorzitter gaf hem in overweging zich in zijn antwoord te beperken, waardoor de discussie aan belangrijkheid zeker niet heeft gewonnen.

Naar sprekers meening was de houding van Goestie-Djilantik in den Lombok-oorlog, ook tegenover ons, correct geweest. Hij erkende, dat het lot der vrouwen in den poeri (het verblijf der grooten) veel te wenschen overliet. De wegen op Lombok waren, met een enkele uitzondering, in heerdienst aangelegd en worden ook nu nog in heerdienst onderhouden. Eene vergelijking der welvaart op Bali met die op Java was hem hier in 't kort onmogelijk, omdat zoo tal van omstandigheden daarbij zouden moeten worden aangehaald.

Op Dinsdag 20 Januari sprak Dr. A. W. Nieuwenhuis over de «maatschappelijke toestanden op Borneo», bij name in de streken, die hij door zijn bekende reis van de westkust naar de oostkust zoo goed heeft leeren kennen. Hij hield een pleidooi in 't belang van de oorspronkelijke bewoners, de Dajaks, die blijkbaar onder den invloed der Hindoe-beschaving van weleer, etbisch hooger staan dan de Mahomedaanse Maleijers, die hen in vroeger jaren hebben verdrongen en die ook nu nog, door onze onmacht of onze onverschilligheid, een hoogst schadelijken invloed op hun maatschappelijke toestand uitoefenen. Voorbeelden daarvan haalde hij aan uit de jongste geschiedenis der verhouding van den Sultan van Koetei en de aan hem onderworpen Behaus, een Dajakstam aan de Mahakam.

Hij kwam tot de conclusie, dat Nederland het beschavingswerk bij de Dajaks met kracht zou moeten aanpakken, door zijn directen invloed mee te doen gelden.

Het heeft de macht daartoe, zoo zeide hij; het verkreeg die in het gebied van den Barito met geweld, in dat van de Kapoens op vredelievende wijze. Volgens hetgeen de pas tot kolonel bevorderde overste Enthoven, die als opnemer lang onder het volk leefde, daarover schreef is de goede invloed van het Nederlandsch Bestuur, waar dit zich gelden laat, reeds thans duidelijk merkbaar. Die invloed zou spreker dan ook meer en meer willen zien uitgebreid, vooral in het gebied van den boven-Mahakam.

Ook bij deze, vooral in hare details zeer belangrijke voordracht, leverde de discussie weinig belangrijke gezichtspunten. De politieke vraag of

nu eenmaal niets meer aan te doen. Dat moest nu maar zoo blijven.

Wanneer zij somwijlen trachtte de al te heftige verwenschingen van Pierre tegen zijn zuster te kalmeeren, dan vond Pierre, dat zijn wijfje een Engel was van liefste en vergevensgezindheid; en hij kreeg haar daar nog meer te liever om.

Maar langzamerhand, ook wel een beetje door den invloed van Rose, die al die verwenschingen aan te hooren natuurlijk niet heel prettig vond, verminderden de aanvallen van woede van Magorrec eenigzins, en hield Pierre zich nu overtuigd, dat zijn beklagenswaardige zuster, in een onbewaakt oogenblik had toegegeven aan een van die plotseling opkomende aanvallen van hartstocht en begeerte, zoo als de zeelieden die maar al te goed bij eigen ervaring kennen. Maar, dacht hij, voor een vrouw zou dit toch wel wat erg en eigenlijk onvergeeflijk zijn, als niet de duivel, naar men verzekert, juist somwijlen vrouwen, die naar de veertig jaren loopen, op die wijze ten val brengt.

En door zich dit voortdurend te te houden, kreeg Pierre op 't laatst bepaald meelieden met zijn arme zuster, en stond hij niet alleen toe, dat Rose haar ging bezoeken, maar stelde zelfs voor, om zich met haar te verzoeken. Dit geschiedde, en zeide hij daarbij aan Anne-Marie niet al te veel hardheden, doch alleen, dat, als zij maar gewild had, de familie Magorrec de gelukkigste op aarde had kunnen zijn.

Bij die verzoeking tusschen broeder en zuster was Rose niet tegenwoordig. Met heel veel tact, zeide later Pierre, had zijn lief vrouwtje hem doen opmerken, dat bij die verzoeking zijne vrouw eigenlijk niet behoorde tegenwoordig te zijn.

Toen nu na zijn terugkeer, Pierre aan Rose verslag deed van zijn verzoeking met Anne-Marie zeide hij, wel een beetje

pogingen tot uitbreiding van ons direct gezag, hier niet zouden leiden tot verwickelingen met de Maleische rijken, die ons moeielijkheden zouden berokkenen en voor oorlogsuitgaven veel geld kosten, werd door niemand aangevoerd, terwijl het toch een feit is, dat vestiging van ons direct gezag in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo ons een bloedigen en langdurigen oorlog heeft gekost, die feitelijk ook nu, na bijna eene halve eeuw, in het binnenland voortduurt en nog niet tot een einde is gebracht.

Er valt ongetwijfeld in het tot ons gebied behorende deel van het groote eiland Borneo, Nederland nog veel te doen, doch liefst zouden wij daarbij alles vermeden willen zien, wat tot militaire krachtontwikkeling kan leiden en op nieuw ons direct Bestuur in Oost-Indië zou uitbreiden. Zouden hier, verbetering der gemeenschapsmiddelen en een goed stelsel tot immigratie van Javanen niet een gunstig resultaat kunnen geven, zij het dan ook dat hieruit, langs vreedzamen weg, eene meer krachtige inmenging met het landsbestuur, als van zelf zoude moeten voortvloeien?

Geheel staan wij aan den kant van Dr. Nieuwenhuis, waar hij het de taak der Regeerders acht, door verbetering van den algemeenen gezondheidstoestand, de oorzaken te bestrijden, die volgens statistieke gegevens, de redenen zijn van de zoo geringe toename der bevolking. Borneo is een prachtige cultuurland, waar ook de deftstoffen niet ontbreken; het heeft dus alle gegevens om ook een vruchtbaar en rijk land te worden, maar daartoe is in de eerste plaats noodig eene voldoende bevolking van goed gehalte. De Dajak vooral kan daarvoor, zonder twijfel, de grondstof leveren.

Uit de discussiën bleek, dat het ook den spreker feitelijk bekend was, dat er op Borneo, behalve de reeds eenigzins beschaafde Dajak, waarover hij had gesproken, ook nog Dajaks waren van zeer primitieve geestelijke, maar krachtige lichamelijke ontwikkeling, die in de bosschen van het binnenland wonen en, naar men meent, de onverkaptte afstammelingen zijn van het volk, dat oorspronkelijk het eiland bewoonde.

Geheel anders dan in Indisch Genootschap is, zooals trouwens aan een deel onzer lezers bekend is, het Maoderland en Koloniën.»

In de plaats gekomen der vroegere «Oost Indische Kiesvereeniging» heeft zij weliswaar op het terrein der verkiezingen nog niet veel meer van zich doen hooren, dan hare voorgangster, maar de grondslagen zijn geleegd voor een eigen koloniaal-program en belangrijke punten van O.-I. regeeringsbeleid worden er behandeld, in vergaderingen, die in den regel drukker bezocht worden, dan die van het Indisch Genootschap en waar men zich ook den tijd gunst, tot het grondig bespreken der aan de orde zijnde onderwerpen.

In deze Vereeniging hield op den 12 Januari de Oud-Resident *Fokkens* eene rede over het ahangige wetsontwerp tot «Decentralisatie». Naar de meening van den inleider werd door dit wetsontwerp beoogd:

1°. Verlichting der bestuurstaak van het een traal gezag.

Hiertegenover stelde hij echter, dat de taak der bestuursambtenaren zal worden verzwakt en dat van dezen daarbij zooveel zal worden gevergd, dat het vreemd kan genoemd worden, men tot de opheffing van 5 residenten besloot, terwijl decentralisatie in de lucht hing. Hij schetste eene donker tafereel van het feu sacré, de fut, die, bij de zoo treurige promotie in het korps der ambtenaren van het binnenlandsch bestuur was overgebleven.

2°. Zuinigere en meer oordeelkundige aanwending der voor de werken van algemeen nut toegestane gelden, welk doel, bij de aanwijzing der gelden voor een bepaald gewest, zeer zeker zal worden bereikt.

3°. Gewestelijke en plaatselijke heffingen te kunnen doen ter verlichting van de Staatslasten, waarbij spreker tot voorzichtigheid aanmaande, voor het geval die nieuwe heffingen ook den, in den regel reeds zwaar belasten, inlander zouden treffen. Naar zijne meening zou iedere nieuwe heffing, met duidelijke uiteenzetting van de gronden die tot het voorstel hebben geleid, aan de Regeering moeten worden voorgesteld.

Hij herinnerde daarbij aan een teleurstelling, die eene reeds bestaan hebbende decentralisatie van belasting, de inning van het hoofdgeld, in de praktijk heeft opgeleverd.

grof: Die, zoo heel onbekende voorbijganger, aan wien mijn zuster zich heeft verslingerd, moet dan een verduiveld moeie man zijn geweest, ten minste zijn kind is een beeld; zoo fijn en zoo zacht van huid, en met zulke beeldige groote oogen, dat het een wonder is.

En toen dacht Rose aan de voorspelling van Anne-Marie: «Gij zult lijden, gij zult boete doen. Uw geweten zal u uw misdadaad doen veroordeelen en u hier reeds wroeging geven en lijden. En zij leed en deed boete inwendig, en zij ondervond wroeging, althans voor zoo verre dit voor zoo een luchthartig zeventje mogelijk kan zijn.

Denkende, dat gij het wel goed zoudt vinden, Rose, heb ik Anne-Marie uitgenoodigd, om met haar kleine eenigen tijd bij ons te komen logeeren.

Niemand hier weet toch, waarom wij gebrouilleerd waren, en men zal alleen zien, dat wij nu weer verzoend zijn; zei Pierre.

En, heeft ze het aangenomen. Doet ze het? vroeg dadelijk Rose, erg gejaagd en zenuwachtig.

Neen! Bijna om niet te gelooven! Een wonderbaarlijk karakter toch! Zij heeft mijn, toch zoo welgemeend aanbod dadelijk, en heel beslist afgeslagen. Zij heeft positief geweigerd met haar kind, zij het ook tijdelijk, bij ons te komen logeeren. Met zulke eigenzinnige en koppige wezens is toch waarlijk niets te beginnen.

Altijd nog haatzuchtig, altijd nog onhartelijk! Altijd nog wraakgierig, en altijd nog jaloersch!

Einde.

4°. Het door middel van de Raden aan de ingezetenen aandeel geven in het bestuur, hetgeen hij als een zeer groot voordeel van de aanstaande nieuwe wet beschouwt, vooral omdat, waar dit noodig wordt geacht, door den Gouverneur-Generaal Europeesche ambtenaren zullen kunnen worden benoemd om in den gewestelijken Raad zitting te nemen. Voornamelijk toch in den eersten tijd zullen die ambtenaren nog beter op de belangen van den Inlander kunnen letten, dan deze bij machte zou zijn dit zelf te doen.

Spreker besloot zijne rede met de volgende conclusiën:

a. De hoofdbeginselen voor de uitvoering van het wetsontwerp behooren in de wet zelf te worden opgenomen, opdat zij ook aan opvolgende Gouverneurs-Generaal en Ministers tot richtsnoer zouden strekken. Dit is immers niet het geval, nu ze eenvoudig in de Memorie van Toelichting zijn vermeld.

b. Alvorens tot de instelling der Raden wordt overgegaan, moet de instelling der ambtenaar, in de koloniën, die in onze buurt liggen, worden onderzocht, hoe overeenkomstige inrichtingen daár werken, terwijl als proef, even als bij de opium-regie vooreerst alleen in de Preanger-Regentschappen en te Batavia, de instelling der Raden zal worden ingevoerd.

c. Met het oog op de gewestelijke decentralisatie is het gewenscht, dat de vijf opgeheven residentiën weder in het leven worden geroepen en dat nog andere maatregelen worden getroffen om de positie der ambtenaren van het B. B. te verbeteren.

Hoewel het getal ter vergadering gekomen leden, bij uitzondering, niet groot was, volgde er toch een nog al warme discussie.

Vastleggen in de wet zelf der beginselen, vooral wanneer men van de stelling uitgaat, dat de wijze van decentralisatie, die men zal invoeren, eigenlijk een sprong in het duister is, werd niet gewenscht geacht, doch men wilde die vastlegging wel bij Koninklijk besluit of bij ordonnantie, waardoor toch evenzeer 't doel zou zijn bereikt, dat door den inleider werd beoogd.

Het houden van een nader persoonlijk onderzoek bij onze koloniale bureu werd door de meerderheid niet meer noodig geacht, omdat gegevens, ook van recenten datum, in de koloniale literatuur genoeg te vinden zijn (ook in ons Weekblad is er nog wel een en ander over te lezen). Het vooraf nemen van een proef in de Preanger en te Batavia werd bij stemming verworpen.

Wat de derde conclusie betreft, werd de bedenking gemaakt, dat dit punt strikt genomen gelegen was buiten den directen kring van het wetsontwerp, maar toch vond men hetgeen de spreker tot staving van zijn stelling had aangevoerd zoo juist, dat de vergadering er haar zegel aan hechtte.

Maandag 2 Februari hield Mej. *Marie van der Steur*, zuster en ijerige medearbeider van den aan onze lezers welbekenden Joh. v. d. Steur van Magelang, tijdelijk tot herstel harer gezondheid in het land, een voordracht over hun zoo verdienstelijk en nuttig werk onder de koloniale en de verlaten of verwaarloosde Indo-Europeesche kinderen.

In lichtbeelden liet zij menig aantrekkelijk tafereeltje zien daarop betrekking hebbende, o. a. potretten van haren broeder, met zijn sympathiek, ernstig uiterlijk, meestal omringd door zijne leerlingen en een der kleinste kleintjes hetkroonend op zijn knie; van een huis, geheel voor het huidige doel ingericht; van verschillende groepen, zoowel van de militairen, die hun tehuis bezochten, van de jeugd, die bij v. d. Steur ter catechisatie gaat en van de groote jongens, die bij hem een ambacht leeren of reeds uitoefenen, van de aanstaande landbouwers onder toezicht van den heer Binkhuizen, van de meisjes die in de onderafdeeling te Soekaboemie door Mej. Kriens geleid, als van de grotere meisjes en van de allerkleinsten, die onder de bijzondere zorgen van Mej. van der Steur zelve staan. Bij het vertoonen dezer beelden had zij gelegenheid op menige wonde plek der Indische samenleving te wijzen. Aandoenlijk was 't, haar op eenvoudige wijze te hooren vertellen, b. v. hoe bij haar vertrek naar Europa, meer dan één der kinderen, — die haar allen «Moe» noemen, — in vertrouwen vroeg: «Wilt U daar naar mijn vader zoeken?»

Mej. van der Steur mocht zich verheugen over eenen talrijk gehoor — de groote zaal der «Vereeniging voor Christelijke Jongelieden» op de Prinsegracht was meer dan vol — de Cents-vereeniging «Ten behoeve van den arbeid van Joh. van der Steur», — welke met geringe middelen reeds véél gedaan heeft —, van wie deze voordrachtsavond uitging, herdacht tevens haar tienjarig bestaan. Zij had vele uitnodigingen gezonden, die, zooals bleek, dankbaar waren aangenomen, misschien echter grootendeels niet zoozeer uit warme belangstelling voor Indië en zijne bewoners, als uit een godsdienstig oogpunt, denkende er een Gode welgevallig werk mee te doen. De Voorzitter opende dan ook de vergadering met een lezing uit den Bijbel en met een gebed, waarna de aanwezigen psalmen aanhieven. Ook Marie van der Steur sprak dikwijls over de groote kracht van het gebed, als het met hard werken gepaard gaat.

Het contrast tusschen deze drukbezochte, godsdienstige samenkomst met trekking tot Indië en de meestal leege zalen der leeken-vereenigingen doet ons er aan twifelen, of de «Mission Laïque», waarvan sommigen droomen, in ons land wel kans heeft op spoedige verwezenlijking.

Wij zouden hier onze mededeelingen betreffende de, in den laatsten tijd, gehouden voordrachten over Indische belangen kunnen besluiten, ware het niet, dat, naar aanleiding eener opmerking, die over de gewenschte decentralisatie van bestuur in de vergadering van Moederland en Koloniën werd gemaakt, ons eene beschouwing van 't hart

moet, die wij in 't belang achten van O.-Indië's economischen toestand.

Wij koesteren het hartgrondig verlangen, dat het aanhangige ontwerp tot decentralisatie van het bestuur in Ned.-Indië, spoedig, hetzij dan ook meer of minder geamendeerd, wet moge worden. Maar wij koesteren den oprichten wensch er bij, dat niemand zich voorstelle, dat daardoor één der brandende vraagstukken, die op het dadelijk heil van Indië betrekking hebben, zal zijn opgelost.

Hoeveel jaren heeft het nu reeds geduurd, dat men ons, om zoo te zeggen, met dat woord *decentralisatie* heeft doodgeslagen. Wanneer wij, nu reeds langen tijd geleden, in kiesvereenigingen of andere politieke vergaderingen er op aandrongen om eindelijk toch eens ernstig aan de belangen van Oost-Indië te denken en voorstelden een politiek program te maken, waarvan financiële scheiding de grondslag zou zijn, dan vonden wij steeds in artikel één der concept-programma's de decentralisatie van bestuur. En dan was telkens weder ons antwoord, dat eene praktische decentralisatie van bestuur, van zelf het gevolg zou moeten zijn van iedere vooruitstrevende richting, die men, bij de wijze van regeren en besturen van Indië, zou willen volgen.

Wij men decentralisatie als hoofdzaak op den voorgrond stellen, was onze meening, dan decentraliseer men van boven af en brenge zooveel als mogelijk is, en geleidelijk zoo snel als mogelijk, de centrale macht van het Plein en het Buitenhof in den Haag, over naar Batavia en Buitenzorg.

Men lette er wel op, dat wij hier geen oppositie voeren, want omgekeerd, zal door eene opricht doorgevoerde decentralisatie van beneden af, ook die naar boven noodzakelijk blijken en met der tijd een feit worden.

Maar wij werden aan al dien vroeger gevoerden strijd herinnerd door de vraag in M. en K. gedaan, of het b.v. niet eene zeer gewenschte decentralisatie van Bestuur zou zijn, wanneer de Gouverneurs van afzonderlijke gewesten, met name een Gouverneur van Sumatra niet meer den Gouverneur Generaal van Ned.-Indië tot tusschenmacht zouden hebben, maar in directe verhouding staan tot den Minister van Koloniën?

Ondoelmatiger centralisatie van het Bestuur onzer Aziatische eilanden als de toen voorgestelde, kunnen wij ons niet voorstellen. Slaan wij het oog op het toekomstig zelf bestuur, dat onder Amerikaanse suprematie, nu reeds in de Philipijnen door de Vereenigde Staten van N. A. wordt voorbereid, dan leidt het geen twijfel, wat de verre toekomst moet worden der schoone en rijke eilandengroep, die Nederlandsch Insulinde vormt en waarvan Java, als het meest ontwikkelde, het meest bevolkte en het best daartoe gelegene, reeds vooraf bestemd is om de zetel te zijn van het Bestuur dezer machtige coalitie.

Eene schoone taak is, hopen wij, in die richting voor onze nakomelingen weggelegd, maar laat ons er dan ook niet over denken om de banden losser te maken, die thans tusschen de verschillende deelen van het Aziatisch-Nederland bestaan.

Oost-Indische berichten.

Nog eens de onverzoenlijke Transvalers. Cursus in het verlenen van eerste hulp bij ongelukken. Pauperismedebestrijding en natuurlijke kinderen. Tentoonstelling der vereeniging *Ooftteelt*. Jaarlijksche algemeene vergadering van het N. I. Onderwijzersgenootschap. Jongenswezeninrichting te Soerabaja. Aftreden van den heer Scheltema als redacteur van het *Bat. Nieuwsblad*.

Toen wij in het vorige nummer een lams brakon voor de welwillende beschikking der N. I. regering, dat zij zou medewerken om het plan, tot het stichten van een landbouwkolonie voor de z. g. 16 onverzoenlijke Transvalers, tot uitvoering te brengen, dachten wij niet dat er in Indië zelf stemmen van afkeuring zouden opgaan, die het minder voorzichtig en minder verantwoord vonden, vreemden, die voor hun vrijheid vochten, als gasten op Java in te halen, terwijl op Sumatra de oerbewolking, die hetzelfde doet, als "sloebers" worden neergeschoten.

Aan de Locomotief ontlenen wij het een en ander, dat wij in beknopte vorm hier teruggeven. De schrijver A. M. acht het onvoorzichtig, omdat wij het paard van Troje enthousiast binnen halen zonder te denken aan de mogelijke gevolgen, daar wij van die menschen niets af weten evenmin als van hun plannen en, wanneer zij vroeg of laat van Java verdwijnen om naar hun land terugtekeeren, men ons ter verantwoording zal roepen.

Niet verantwoord acht hij de opname der beoelde Boeren, omdat het hem nader is dan de rok en wij onze eigen wezen, paupers en hongerlijders hebben. Een ieder schrijft en praat over den hopeloosen oeconomic toestand, w. i. Indië verkeert, niemand weet daar verbetering in te brengen en nu gaat men de zorg van nog meerderen op zich nemen.

Bovendien moeten zij hun eigen kost verdienen, maar dat gaat aanvankelijk niet en zal daarvoor gezorgd moeten worden, tot dat er genoegzaam wordt geoogst of verdiend, hetgeen dan toch ten nadele komt van anderen, die het nog meer noodig hebben.

Ten slotte nog de vraag: hoe zullen hun aard en karakter zich vertoonen als zij, niet meer beklaagd en vertroeteld, zich moeten houden aan de wetten van het land? Gemakkelijke heeren zijn zij toch niet.

Tot zoover de schrijver. De heer Brooshoofd verklaart het vrijwel eens te zijn met het vorenstaande, maar laat, om de zaak ook van een andere zijde te bekijken, ook een correspondentie volgen van den heer G. M. G. Douwes Dekker, een der drie kortde broers, die spoedig na het uitbreken van den oorlog, de Boeren als vrijwilligers gingen helpen.

Deze schrijver is het niet in allen deele eens met de Indo's en beschouwt het plan van de regering niet zoozeer als een uiting van sympathie jegens de verbanne en kriegsgevangene Boeren, maar als een nieuwe proef op het gebied van klein-landbouw.

Het vraagstuk van de landbouw-kolonies als middel van bestaan voor de paupers is langen tijd een brandend vraagstuk geweest, alle proeven, die men genomen heeft, zijn mislukt of hadden weinig resultaat, thans echter doet zich de gelegenheid voor om op nieuw een proef te nemen met veel kans van slagen.

Gelukt de proef, hetgeen misschien eerst binnen een jaar zal kunnen blijken, dan is de oplossing gevonden voor het landbouw-vraagstuk, dan kan er allicht nog

meer geld bijeengebracht worden, om ook de Indo's zonder bestaansmiddel gelegenheid te geven het beroep van kleinlandbouwer uit te oefenen.

Met de Indo's rechtstreeks te steunen heeft men geen resultaten verkregen, verdient het daarom berisping als men het nu eens over een anderen boeg gooit en den Indo langs indirecten weg helpt? Schr. verwacht gunstige resultaten van deze proef en raadt aan niet uit het oog te verliezen dat, hetgeen nu voor de Transvalers gedaan wordt, niet slechts is een daad van sympathie maar dat daarmee ook ons eigen belang gediend wordt.

Tot zoover de heer Douwes Dekker, wiens betoog den heer Brooshoofd niet heeft kunnen overtuigen. Deze vindt dat de regering de proef met de Indo's niet loyaal heeft genomen; volgens hem gold het hier een staatsbelang, de bestrijding van zeer dreigend pauperisme en had de regering van gouvernementen wege bekwaame landbouwers met organiseerend talent moeten aanwijzen en bezoldigen om de Indo's te leiden en liefst op Sumatra met hen een of meer landbouw-kolonies moeten stichten.

Onder deze omstandigheden acht de heer B. de klacht der Indo's zeer te billijken.

Het zal zeker velen genoegen doen te vernemen, dat het, in der tijd in de Nieuwe Vorstenlanden voor komende en door ons hooft overgenomen, artikel over de urgentie tot het houden van een cursus in het verlenen van eerste hulp bij ongelukken, de aandacht der regering heeft getrokken en dienengevolge de rochten van gewestelijk bestuur bij circulaire de opdracht ontvingen, om de eigenaren en beheerders van de fabrieken en ondernemingen binnen hun gewest aan te manen, in den geest daarvan werkzaam te zijn.

Er zal nu, blijkens een kennisgeving van het bestuur der Solosche landhuurdersvereeniging, door Dr. Coronel, arts te Klaten, één maal 's weeks, twee uren, gedurende drie maanden een cursus geopend worden, welke kan worden bijgewoond door alle ge-employeerden der toetredende ondernemingen, tegen een vergoeding van f 75 per onderneming.

De cursus zal worden gesplitst in vier voege dat, in verband met den maaltijd der suikerfabrieken en de oogstwerkzaamheden op de tabak- en indigo-ondernemingen, deze voor ge-employeerden van suikerfabrieken zal worden gehouden van 1 Februari tot 30 April 1903 en die voor de overigen van 1 Mei tot 31 Juli 1903.

Bij voldoende deelname zal door het bestuur geacht worden ook op de hoofdplaats Solo een cursus te openen, ten behoeve der verschillende landbouw-ondernemingen. Wij teekenen hierbij aan dat dit een en ander het gevolg is van het bekende ongeluk op de suikerfabriek Ketangoengan - West (Tegal), waarbij door ontploffing van een stoomketel vier Europeanen en een inlander zwaar gewond werden en twee der Europeanen aan de bekomen brandwonden zijn overleden.

In verband met ons vorig bericht omtrent het onderzoek in zake het pauperisme, kan nog worden medegedeeld dat de regering geenszins van plan is in voorbereidend onderwijs te voorzien, ook niet, waar het geldt kinderen, wier ouders financieel, intellectueel of moreel ongeschikt zijn om hun de voorbereiding te geven, noodig tot het volgen met vrucht van het lager onderwijs en dat zij het ook niet op haar weg acht te liggen zich met de armenzorg in te laten, anders dan door het toestaan eener jaarlijksche loterij, groot f 500.000, waarvan f 200.000 ten deel zou vallen aan de verschillende gestichten van liefdadigheid. Zij zal beproeven alléén met landbouwkolonies en kleinen landbouw hoofdzakelijk het pauperisme te bestrijden. Nog een ander vraagstuk, dat zich bij het bespreken der middelen tot bestrijding van het pauperisme op den voorgrond dringt, is het vraagstuk der erkenning van natuurlijke kinderen.

Blijkens het Bat. Nbl. is door de regering aan een onzer meest verdienstelijke rechterlijke ambtenaren opgedragen een onderzoek instellen naar den omvang van het kwaad en naar de middelen om het te bestrijden, met het doel een einde te maken vooral aan de z. g. beroeps-erkenning, van welk onderzoek tot heden nog nimmer iets bekend is geworden.

Aan dat blad ontleenen wij verder het volgende: "Het ontkennen van natuurlijke kinderen gaat intusschen kalm zijn gang ter vermeerdering van het aantal paupers ook op die wijze, zonder gewetensbezwaar en zonder voldoende toezicht, want hoe is het anders mogelijk dat één kind bijvoorbeeld vijfmaal door vijf verschillende vaders erkend wordt?"

"En krachtiger optreden van het openbaar ministerie bij ontdekte overtreding der bepalingen, welke op dit stuk bestaan, een duidelijke instructie aan de ambtenaren van den burgerlijken stand, die nu dikwijls in twijfel verkeeren wanneer erkenning toegelaten is en wanneer niet, zouden al zooveel kunnen doen om ten minste dit euvel te stuiten.

Maar het gebeurt niet en de paupercommissie zal in haar volgende vergaderingen nog zooveel middelen ter bestrijding van het pauperisme aan de hand kunnen doen op den grondslag der gegevens door de regering verstrekt, of op anderen grondslag, wanneer het bij praten en nota's indienen blijft om de gouvernementsschrijverij te voeden door rapporteeren en temporeeren, komen wij in deze aangelegenheid, als in zooveel andere, geen enkelen stap verder.

Onderwijl blijft het allertreurigst gesteld met de minder gegoede Europeesche bevolking, nemen de gevallen toe van menschen die in kommer en gebrek stil den dood afwachten; van mannen en jongens die uit honger tot roof en doodslag, van vrouwen en meisjes die uit honger tot het diepste verderf gedreven worden; van moeders, die haar dochters verkoopen; van Europeanen die tot den Islam overgaan om in de indische maatschappij te zoeken wat de regering hun onthoudt in de omgeving, de maatschappij waartoe zij behooren."

Aan het Nieuws van den dag voor N. I. ontleenen wij het bericht dat de tentoonstelling der vereeniging "Ooftteelt" een groot succes is geweest.

Europeanen en Inlanders bezochten in grooten getale de expositie en hadden geen ogen genoeg om den schat van verlokking oft te zien en te bewonderen.

"Hij, die de vruchten van Java alleen beoordeelt naar de drie magere pisangs, die op het Hotel-menu in Batavia voor vruchten worden uitgescholden, kome hier en bekeere zich", zoo schrijft dat blad.

De vereeniging heeft alle eer van haar nuttig streven.

Zoals willicht algemeen bekend is werd de geboorte van het Nederlandsch-Indische Onderwijzersgenootschap in Indië, evenmin als in Nederland hare zuster-vereeniging, in de onderwijzerswereld overal met vreugde begroet en daarom doet het ons te meer genoegen uit het, in het Bat. Nbl. voorkomende verslag der jaarlijksche algemeene vergadering, te kunnen constateeren dat er thans, nu wij bijna negen jaar verder zijn, van pogingen om haar ontwikkeling tegen te houden, geen sprake meer is, intezedde dat het aantal leden steeds toeneemt en in dezelfde mate ook haar invloed naar buiten.

De adviezen van het genootschap worden op het D. v. O. met waardering ontfangen, terwijl particuliere instellingen bij het hoofdbestuur voorlichtingen komen vragen in zaken van opvoeding en onderwijs.

Veel belangrijker verbeteringen in den toestand van het onderwijs zijn in de laatste jaren aangebracht en toch behoort er nog veel veranderd te worden. Zoo zal in de naaste toekomst met klem moeten worden gewezen op de noodzakelijkheid eener betere aansluiting van het middelbaar bij het lager onderwijs, opdat het belang van een deel der scholen niet langer opgeofferd worde aan de eischen van toelating tot de hogere burgerscholen en niet langer een drilsysteem worde toegepast dat de sedert lang als deugdelijk erkende grondbeginselen eener goede methodiek eenvoudig negeert.

Binnenkort zal door de invoering van een nieuwe methode het tekenonderwijs geleid worden in het spoor, waarlangs het zich behoort te bewegen, waarbij dan, zoo wij hopen en ernstig aanbevelen, ook rekening zal gehouden worden met de zich meer en meer ontwikkelende Indische Kunstnijverheid, terwijl verder de aandacht wordt gevestigd op het onderwijs in het Nederlandsch en het rekenen volgens de voorschriften der nieuwere paedagogiek.

Het aantal fröbelscholen zal door den geldnood, waarin sommige dezer scholen verkeeren, zeer zeker niet uitgebreid worden, hoe groot de behoefte aan voorbereidend onderwijs ook moge wezen.

Deze aangelegenheid, alsmede die van het voortgezet onderwijs, mogen aan de aandacht van het genootschap niet ontsaan, ook met de wetenschap dat de regering geen voornemen heeft het voorbereidend onderwijs op andere wijzen dan hiertoren reeds gemeld is te steunen, terwijl eindelijk nog de volgende onderwerpen zullen moeten worden ontwikkeld en nader toegelicht, als het officieele leerplan, de opleiding van onderwijzers, de verdeling der schooltijden, de gelijkstelling der acten, de vacantie-kolonies, de versterking van leermiddelen en schrijfbehoeften, de voedings- en schoolkorenfondsen en het vraagstuk van den duur der schooltijden, dat op deze vergadering evenals dat der acte-examens reeds ter sprake is gebracht.

Aan het jaarverslag over de Jongenswezen-inrichting te Soerabaya ontleenen wij het een en ander, waaruit blijkt dat het onderwijs over het algemeen goede vruchten heeft gedragen, terwijl het gedrag der pupillen niets te wenschen overliet. In het afgeleopen jaar overleed één pupil, trad één in militairen dienst, moest één wegens wangedrag ontslagen worden, verlieten acht het gesticht wegens het bereiken van den vereischten leeftijd en gingen drie militaire pupillen naar de militaire pupillenschool te Mr. Cornelis. Acht en twintig nieuwe pupillen werden aangenomen, zoodat het aantal verpleegden thans 70 geworden en 26 militaire pupillen bedraagt, van wie 55 den protestantschen en 41 den katholieken godsdienst beleden. Van de 70 niet militaire pupillen waren 21 in verschillende betrekkingen en ambachten werkzaam, terwijl alle niet-werkende pupillen lager onderwijs, gymnastiek- en schermles en sommige ook pianoles genoten.

Twee pupillen werden aan den nieuwen cursus voor den landbouw aan 's Lands plantentuin gedetacheerd.

De redactie van het Bat. Nbl. is den eersten Januari jl. in andere handen overgegaan.

De heer Scheltema verklaart in zijn afscheidswaard dat geen verschil in inzicht met zijn uitgevers over de wijze zijner redactie de oorzaak is van zijn aftreden, maar dat volstrekt persoonlijke redenen, in verband vooral met studiën, door hem ter hand genomen en waartoe de redactie hem geen tijd liet, hem aanleiding hebben gegeven de redactie neder te leggen.

Het Nieuws van den dag voor N. I. betreurt deze gebeurtenis ten zeerste en schreef alvorens het bovenstaande aan dat blad bekend was, daarover het volgende:

"De heer Scheltema, een stroef en niet toeschietelijk man, waarvoor hij zijn gegronden redenen wel zal hebben gehad, een stijf van vlijmende scherpte en durf; iemand die geen blad nam voor den mond, iemand die bijna tot vermoeden toe hamerde om misbruiken; iemand die veel goeds heeft gedaan, ook al willen degenen, die hij tot het verrichten van het goede heeft gedwongen, dat niet altijd erkennen; de heer Scheltema was ons als collega lief geworden. Daar was geen zweem van kleingeestigheid in zijn houding tegenover ons, den concurrent, niets van den hatelijken broodrijd van anderen; zijn houding, aanvankelijk gereserveerd, werd amicaler naarmate wij elkander beter leerden kennen, hetgeen van onze zijde gepaard ging met waardeeren."

Ziehier dan weer iemand, die heengaat, die een ruim betaalde positie opoffert, omdat hij niet wil zwijgen, waar hij geloofd dat spreken plicht is, enz.

Wil het blad onder de nieuwe redactie zijn belangrijke van thans behouden, dan zal de nieuwe redacteur heel veel van den nu afgetredene moeten hebben."

RECLAMES.

Mej. MOONEN—HENNES,
Bilderdijkstraat 98, alhier.
UITZENDING VAN DINERS.
Kamers met pension te huur.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLE MODERNE
TALLEN
Onderwijs Vertellingen
ALLEEN tel. 1138
NOORDEINDE
Genaaracht wordt tegen arglistige nabootsing

Van vreemde Koloniën.

Sedert ik mijn vorig overzicht schreef is er natuurlijk in en ten opzichte van het uitgestrekte gebied, waarover andere natien dan de onze haar zegenende hand uitstrekken, genoeg voorgevallen om er heele boekdeelen mee te vullen.

Zoo'n tocht van Chamberlain door Zuid-Afrika b.v. zou in eene week tijds al ruimte van stof leveren. De kuitingen van dien heer, die nu eens zou komen kijken hoe het er in de nieuwe koloniën uitzag maar stelselmatig de streken ontweek, waar Tommy het eerste huishield, zouden later aanleiding kunnen geven om zijne handelingen daaraan te toetsen. Op te merken valt dat Jameson, de raider en leider der Kaapsche loyalisten, vriend Joe niet te Krappstad zal opwachten maar naar Engeland is vertrokken. Dat

kon eigenlijk niet anders. Is de heele reis van Chamberlain een comédie, die den Boeren en anderen minder tevreden elementen zand in de oogen moet strooien, dan moest een samenkomst tusschen den vrede-engel en den strijdberen dokter, aan het hoofd der tegenstanders van den Bond, worden vermeden; en dat eerst recht wanneer het Joe werkelijk ernst is met zijne missie. Maar misschien wacht Dr. Jimmy hem wel te Londen op om daar de Zuid-Afrikaansche quaestie met zijnouden rotgenoot ampeljes te bespreken en dezen zijn loyalistisch standpunt uiteen te zetten.

In Somaliland zullen nu wel weer spoedig klappen vallen en ook in het hartje van Afrika, waar de Emir van Kano den britschen luipaard tart. Deze heeft het nu ook weer zoo'n beetje met Turkije aan den stok in de bukt van Aden, waar de krijgers van Abdoel Hamid telkens weer een dreigende houding aannemen. Niets bijzonders bij de rond! melden de Engelsche bladen. De Turksche troepen in het achterland van Aden zijn versterkt en daarom was het noodig om ook het Engelsche garnizoen aldaar te versterken. Prettige buurschap! Dat zal misschien eerlang ook wel kunnen worden opgemaakt met betrekking tot vriend Habib Oellah van Afghanistan, die volgens een mededeeling uit Bombay aan het *Mémorial Diplomatique* van zijn bijzondere genegenheid voor de Afridis heeft laten blijken, door uit mannen van den, aan Engeland zeer vijandigen stam der Zakka Kels, een lijfwacht, ter sterkte van 2000 man samen te stellen. Het Engelsch-Indisch gouvernement beloofde deze attentie door een, voor den Emir bestemde batterij, die van Kurratsje naar Kabeol werd vervoerd, te Pesjawur aan te houden.

Het geharrewar tusschen Engeland en de Vereenigde Staten over de grens tusschen Alaska en het Dominion of Canada zal nu misschien eerlang een einde nemen, daar den 24en der vorige maand te Washington een Engelsch-Amerikaansche overeenkomst is gesloten, waarbij de grensregeling aan een gemengde commissie wordt opgedragen, die dus zal moeten uitmaken welke streken van het betwist gebied wel en welke niet de eer en het genoegen zullen hebben om definitief onder de Engelsche vlag te worden gesteld. Dat het overigens in het nieuwe rijk, waar de zon nooit ondergaat, niet alles rozengleur en maneschijn is, daarvan kan de Australische kolonie Queensland getuigen, die, volgens de, onlangs openbaar gemaakte eindrekening over het begrotingsjaar, dat den 30en Juni jl. eindigde, zijn opname in den Australischen statenbond met een deficit van 5,5 miljoen gulden betaalde.

De, onlangs aan den Duitschen Rijksdag ingediende koloniale begroting wijst uit de Duitsche regering in den loop van dit jaar 27.388.570 marken aan subsidiën aan de verschillende koloniën wenscht te besteden. Klootsjau krijgt daarvan dan het leeuwendeel, bijna 12,5 miljoen marken, waarnaast een totaal van slechts 455.000 aan gewone ontvangsten staat. Voor alle koloniën, behalve Oost-Afrika, wordt in 1903 gerekend op vermeerdering van ontvangsten, in Togo zelfs op een vermeerdering met 460.000 marken, zoodat die kolonie, met een budget van ruim 1 miljoen marken aan uitgaven en ontvangsten, zich zelve zal kunnen bedruipen.

De begroting van den onafhankelijken Congo-staat voor het jaar 1903 sluit, op een totaal van ruim 30 miljoen franken aan uitgaven, met een tekort van omstreeks 2 miljoen franken. Over dezen staat hoorde men onlangs door zekeren Burrows, een Engelschman, die eenige jaren in den dienst van dien staat heeft doorgebracht, vreemde noten kraken. Het schijnt dat Burrows wegens laster zal worden vervolgd.

Een naklank op de behandeling der begroting van koloniën in de Fransche Kamer van afgevaardigden geeft de doodsklok, die voor den Algemeenen raad der kolonie Tahiti wordt geluid, die evenmin als Saint Pierre et Miquelon rijk bleek voor een vertegenwoordigend bestuur en zich, evenals zulks voor laatstgenoemde kolonie reeds plaats had, haren raad zal zien ontnemen.

Om het Tsjad-Meer wriemelen de grensregelings-commissiën rond, tenminste dat zal eerlang het geval zijn.

Eerst moet, voordat Engeland en Frankrijk den gemeenschappelijken arbeid aanvangen een, door John Bull uitgeruste expeditie den Emir van Kano tot rede brengen om het terrein voor de commissiën veilig te maken.

Dat Kano is volgens de *Times*, die een uitgebreid artikel aan de expeditie tegen den ongezeggelijken Emir wijde, een stad, waarvan de groote beteekenis als handelscentrum reeds vaststond toen de Tower te Londen nog niet was gebouwd. In het tijdperk, waarin de Angelsaksers, zij het ook gedwongen, bij de Noormannen in de leer gingen, werd door Kano reeds een levendige handel met de mohamedaanse kuststaten van Noord-Afrika en met Arabië gedreven.

De Emir van Kano moet 10000 man gewapend hebben om de Engelsche indringers te weerstaan, die zich van den handel in zijn gebied willen meester maken, waaraan Kano juist haren bloei had te danken. Het kan er daar dus voor de Engelschen nog warmpjes toegaan.

In Frankrijk stelt men zich van het resultaat van bovengenoemden arbeid niet veel goeds voor, tenzij de heer Delcassé er in mocht zijn geslaagd om Engeland er toe te bewegen om toestaan, dat de commissiën bij de definitieve vaststelling der grenslijn zich niet al te stipt houden aan de hoofdlijnen, die door de, tusschen beide landen gesloten overeenkomst van den 14en Juni 1898 worden aangegeven.

De heer Bourdarie legde in de *Dépêche Coloniale* uit dat Marianne zich, tengevolge van gebrek aan geografische kennis, leelijk door Johnny bij den neus had laten nemen, die met zijn gewonen bluff rechten zou hebben doen gelden, die hij in het geheel niet bezat, om zoodoende een voorloopige grensregeling te krijgen, waardoor een verbinding tusschen Fransch Soedan en West-Afrika onmogelijk wordt gemaakt. De kris en kras loopende grens wijst toch aan Frankrijk wat veel zand toe. De, onlangs tot vice-president der Kamer van afgevaardigden herkozen voorzitter der Fransche koloniale groep, Etienne, zal aan minister Delcassé eens vragen wat Frankrijk te wachten heeft.

De *Morning Post* gaf een weerlegging van het, door den heer Bourdarie tot Engeland gericht verwijt dat dit de voordeelige voorwaarden van beoelde overeenkomst aan een soort bedrog zou hebben te danken. De Brit en de man van het fair play zijn in de politiek immers altijd synoniemen geweest?

Ook de Duitsch-Engelsche grensregelings-commissie zal spoedig aan den arbeid gaan. De officieren zijn al aangewezen en voor elk land zullen 75 mannekens daaraan worden toegevoegd voor mogelijke hostiliteiten van de zijde der zwartjes, over wier land zoo mir nichts dir nichts, o neen! in het belang der beschaving wordt beschikt. Welk een beschavingslief en dan te bedenken dat er nog een fanatieke Mollah gevonden wordt, die den Engelschen het verblijf in het land der Somalies betwist, en een sjeik van Obbia, die nu

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.
 Hooge Westeinde 5. Telefoon Interc. 124. Den Haag.
Specialiteit in Behangselpapieren,
Lincrusta Walton en Goudleerpapier.
 Salubra (muurschildering) { Hygiënisch afwaschbaar.
 Tekko (zijde imitatie)
 Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

W. P. de Bock,

73 Piet Heinstraat 73, Den Haag.
 Telefoon nr. 345
Eigen fabrikaat.

Medailles d'Or et de Vermeil Obtenues
 aux Expositions

DU TRAVAIL de PARIS et LYON

Marie Derwel,

Corsets sur Mesure
 LA HAYE

36 Jacob van der Doesstraat.

Corset Mystère

Nouveau Modèle hygiénique

approuvé par la faculté de médecine.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscuranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

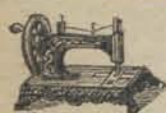
speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Vraagt offerte voor Ned. OOST en WEST INDIE.
 Agent voor den Haag en omstreken, de Heer

A. DE SWERT.

Schenkweg 216

A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, Den Haag.

Levert de beste:

NAAIMACHINES à contant en op afbetaling.

De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.

Op alle machines kan geborduurd worden.

Onderricht gratis.

Drie jaar schriftelijke garantie.

Machines worden ook op zicht gezonden.

BOEKHOUDEN.

Opleiding voor Practijk en Examen.

H. VAN VEEN,

Heemskerkstraat 9, Den Haag.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN
 HEERENHOEDEN en PELTERIJEN.

Prinsestraat 39,
 's-GRAVENHAGE.

Mevrouw M. STOFFERS VAN SWIETENSTRAAT 134.

Gelegenheid tot onderricht in **Huis-
 houdelijk Maleisch**. In 30 lessen kan
 men zich voldoende op de hoogte stellen.
 Informatie Bureau Oost en West.
 Vervaardiging van **Indische uit-
 rustingen**. Voorhanden: **Ind. Koetangs**
 (Jav. en Europ. model) ter vervanging van
 corset.

Schoonschrift.

In enkele lessen volkomen verbetering van
 het slechte handschrift. Resultaten verrassend;
 opleiding voor examen M. O., enz.

H. MOLL,

Hofcalligraaf van H. M. de Koningin-Moeder,
 Leeraar M. O.

TOLLENSSTRAAT 98.

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche

Stoom-Meubelfabriek
Magazijnen ter Meubilerieing.

Meubelen,

Tapijten, Gordijnstoffen etc

DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.

Rotterdam. Utrecht.

DAMES LAMBOUY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
 W. VAN OLPEN, Molenstraat 39, " "
 B. STRAUB, Frederikstraat 10, " "
 VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81. Telefoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILEERINGEN,
 zowel in koop, als in huur.

Complete Ameublementen voor geheele huizen,
 boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeenbileerde Huizen te huur,

waarbij:

Huizen met 10 Kamers f 100 per maand.

Benedenhuizen ad " 45 per maand.

Bovenhuizen ad " 60 per maand.

Geheele Inrichtingen steeds voorradig.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

Behangerij.

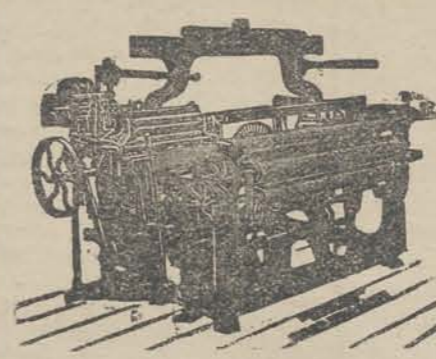
Stoffeederij.

Meubelmakerij.

Complete Meubilerieing.

OBRECHTSTRAAT 173/175. DEN HAAG.

F. J. VISSER & Co.

Uitsluitend
 Witte Goederen
 —
 Uitzetten.
 —
 Luiermenden.
 —
 Uitrustingen.

Natuur wollen
 Ondergoederen.
 —
 Tricot Goederen
 VAN
**JANSEN
 &
 TILANUS,**
 FRIEZENVEEN.

Ver, Linnen en Katoen Industrie „TWENTHE”

Piet Heinstraat 45, Den Haag.

NB. Men gelieve ons fabrikaat niet te verwarren met het gewone
 fabrieksgoed, daar zowel Dames-, Heeren- als Kindergoed
 liefst naar in te leveren modellen keurig gemaakt wordt, en
 daarvan zoo noodig eerst een geregen pasmodel gegeven wordt.

Prijscuranten en informatiën betreffende de uitrustingen voor Oost- en
 West-Indië worden verstrekt door de Informatiebureaux van de Vereeniging
 „OOST en WEST” Heerengracht 4 den Haag en te Weltevreden.

GRAMOPHONE.

Simplex Sport Stores.

BUITENHOF 1, 's-Gravenhage.

FRANS ERNST.

Eenig Agent van de

Gramophone and Typewriter Ltd.

„AMBREDU JAPON”
 is het beste middel om de pince-nez op de neus te doen vastzitten, zonder dat
 het sporen of schadelijke gevolgen nalaat; verkrijgbaar bij:

ANTON LOTZ.

Horloger-Opticien.

Atelier voor Reparatiën. 61, Piet Heinstraat 61, Den Haag.
 Export naar Oost- en West-Indië.

Chaussures Françaises et Americaines

A. Kogels & Zoon,

56. Prinsestraat 56. — 's-Gravenhage.

RIJKE SORTERING
 SALON-, SOIRÉE- EN BALSCHOENEN.
 SPECIALE INRICHTING VOOR SCHOEISEL OP MAAT.

Magazijn van Muziekinstrumenten.

GEBR. KOK (Gevestigd sedert 1848)

's-GRAVENHAGE, Gortstraat 17. AMSTERDAM St. Jansstraat 31.

Speciale inrichting voor het repareren van
 alle soorten Strijkinstrumenten.

Snaren, Strijkstokken, Étuis, enz. enz.

Specialiteit in Strijkstokken:
 A. VIGNERON à Paris en RICH, WEICHOLO Dresden.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN
 GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveauté's voor elk seizoen.
 STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maidienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
 in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

van Rotterdam. van Marseille. te Port-Said. te Padang. te Batavia.

1903. 1903. 1903. 1903. 1903.

Salak 21 Febr. 5 Maart 10 Maart 30 Maart 1 April
 Lawoe 7 Maart 19 " 24 " 13 April 15 "
 Ardjoeno 21 " 2 April 7 April 26 " 28 "
 Goentoer 4 April 16 " 21 " 10 Mei 12 Mei
 Merapi 18 " 30 " 5 Mei. 24 " 26 "
 Gedé 2 Mei 14 Mei 19 " 7 Juni 9 Juni.
 Oengaran 16 " 28 " 2 Juni 21 " 23 "
 Sindoro * 30 " 11 Juni 16 Juni 5 Juli 7 Juli

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.
 De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.
 De Agenten: Eijkensluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.

eerst na lange pourparlers geneigd bleek om aan de onder generaal Manning tegeven den Mollah uitgeruste expeditie, tegen blinkende soevereins natuurlijk, eenige faciliteiten te verleenen bij de landing en bij den opmarsch door zijn gebied. Met een handjevol national scouts en Boeren-hansoppers hoopt Engeland het nu met den Mollah klaar te spelen, die Johnny nu ook al net zoo lang den voet dwars zette als de Boeren het hem deden.

Van koning Menelik van Abyssinië zullen de Engelschen eenigen steun ontvangen in hun strijd tegen de Somalis en het schijnt wel dat de vorst ook in een ander opzicht den Engelschman ter wille zal zijn.

Een pijnlijke indruk heeft het te Parijs gemaakt dat Koning Menelik, die den 17en dezer te Djibouti de feestelijke opening van den spoorweg Djibouti-Adis Harar zou bijwonen, op het laatste oogenblik zijne komst heeft afgezegd. Er waren anders al een paar groote schepen der Fransche marine aangewezen om hem bij aankomst te Djibouti het welkom toe te donderen. Maar Zijne zwarte Majesteit had uitgerekend dat hij, met het oog op het natte jaargetijde en de vasten, slechts één dag de gast van gouverneur Bonhoure zou kunnen wezen en vond het toen beter om zijn reisje tot aanstaanden herfst uit te stellen.

Met het oog op dit incident is het niet van belang ontbloeit dat nu juist in de Engelse bladen het bericht de ronde deed, dat een groote expeditie is voorbereid en binnen weinige dagen naar Abyssinië zal vertrekken om van daar een tocht langs den Blauwen Nijl naar Kharthoum te ondernemen, ten einde een nieuwen weg te vinden, waarlangs de handel van en met Abyssinië, die nu grotendeels over Djibouti gaat, naar Kharthoum zou worden afgeleid. Hoewel de Fransche spoorweg van Djibouti nu reeds een punt heeft bereikt, dat nog slechts 400 Kilometers van Adis Abeba is verwijderd, hopen de Engelschen toch, met den steun der Engelse regering gedaan te krijgen, dat de eerste locomotief, die Adis Abeba, de hoofdstad van Ethiopië zal bereiken, met de blue jacket zal zijn getooid.

De West-Africa gaf het volgende recept voor een geneesmiddel tegen de malaria:

1 gram chloroform, 8 id. alcohol, 10 id. zout van ammoniak, 110 id. water, 40 id. siroop van morphine-chloorhydraat.

Ik raad den medeleek-lerer in gemoede aan om, wanneer het vorenstaand recept wellicht al geen onzin bevat, toch eerst bij een geneesheer te rade te gaan alvorens dit middel in toepassing te brengen.

zake nog verder is of zal worden verricht. Wij hebben eenmaal A gezegd, wij zullen ook zeggen B; des noods tot en met Z.

Wij hebben ons voorgenomen niet op te geven, voor wij, of ons doel hebben bereikt of, wat de Hemel verhoede, mochten ervaren, dat de Machthebbers geen recht willen plegen ten behoeve van de officieren van dat dikwijls zoo hoogverheven Ned.-Ind. leger, en dat — ingeval de den considerans van de leden tot Grondwetsherziening — alleen die wettelijke regeling is gegund aan de Nederlandsche en aan de marine-officieren om hen te beschermen tegen willekeur, maar men diezelfde bescherming niet wil gunnen aan de Ned.-Indische officieren.

Een zoodanige, bepaalde omwil om recht te plegen, om reeds al te lang bestaand, schreeuwend groot onrecht alsnog te beteren, kan evenwel niet worden verondersteld van de tegenwoordige regering, vooral niet van Z. E. den Minister van Koloniën, Idenburg, wiens ware pietet algemeen is bekend, en die nog onlangs in de Volksvertegenwoordiging plechtig heeft verklaard: *Recht te willen plegen, en een einde te maken aan alle bestaande misstanden.*

In zijn voormeld pleidooi zegt kolonel Nieuwenhuyzen o. a.: „wat de wenschelijkheid betreft, om de regelen, die de positie van Officieren en minderen bij het Indische Leger beheerschen, bij de Wet vast te stellen, schaar ik mij aan de zijde van den schrijver“ (Oud-Hoofd Officier Brutus).

„Liever zoude ik moeten zeggen: welk Indische officier zal er anders over denken?“

„Er dient regel, orde, en recht ook in de Kolonie te heerschen“ zeide de Kempener in de Tweede kamer bij de behandeling van art. 42 van het „Reglement op het bevel der Regering in Ned. Indië“.

Het beginsel van verantwoordelijkheid des Bewinds dient ook in de koloniën te gelden.

Verantwoordelijkheid echter is slecht denkbaar, waar voorschriften zijn, met welke de handelingen van het uitvoerend bevel kunnen worden vergeleken, en die het niet zelf kan veranderen.“

Deze woorden — zegt N. — waren eene herhaling van hetgeen de Commissie tot herziening der Grondwet had gesproken over hetzelfde onderwerp voor het Leger in Nederland.

Naar aanleiding van art. 58 der grondwet, — welke echter niet op Indië van toepassing is, tenzij dit in eenig artikel uitdrukkelijk wordt bepaald — werd de positie van het Officierskorps van het Leger in Nederland en van de Marine in 1851 bij de Wet geregeld. De Commissie tot herziening der grondwet in 1848 schreef:

„Wij hebben, Sire, ernstig overwogen, of niet „gelijke waarborgen, als bij de wetgeving van „andere landen, aan de Nederlandsche krijgsmacht „behooren te worden geschonken.

„Dat zij, die hun leven aan de gewapende verdediging van het vaderland toewijden, op bescherming tegen willekeur de hoogste aanspraak „hebben, kan niet twijfelachtig zijn.“ (Wij cursiveeren).

„De plichtvervulling, gelijk de officers, die van „hen worden gevorderd, zijn zóó uitsluitend, dat „het hun — miskend of ter zijde gesteld, — doorgaans „niet, als aan andere ambtenaren, mogelijk is, „zich zelve te helpen of in nieuwe, werkzame betrekkingen in de burgermaatschappij vergoeding „te vinden.

„Wij verzoeken op dit gedeelte van ons voorstel de bijzondere aandacht van Uwe Majesteit. „Haar krijgskundig oordeel dat beslissen, of aan „onze dappere verdedigers de voldoening kunne „geworden, die hen aan wet, Koning en Vaderland „inniger dan ooit moet verbinden.“ (Wij cursiveeren ondermaant).

Alles volmaakt juist. Alles héél mooi gezegd!! Maar, waarom overwoog diezelfde commissie, op volmaakt dezelfde gronden dan ook niet volmaakt datzelfde, ten aanzien van het Ned.-Indische Leger?

Het is toch nog veel minder „twijfelachtig“, dat ook de Officieren van het Ned.-Ind. Leger diezelfde hoogste aanspraak hebben, om te worden gevrijwaard tegen willekeur, nog daar gelaten, dat de Ned.-Ind. Officieren als „dappere verdedigers“ voortdurend worden geroepen tot dat „toewijden van hun leven“ en zulks — heel gelukkig — in de laatste ruim zeventig jaar van de Nederlandsche Officieren niet gevorderd is kunnen worden. Achttende Commissie het wellicht noodig voor de Nederlandsche Officieren, om door wettelijke regeling hunner positie te worden beschermd tegen willekeur en, om daarom nog inniger te worden verbonden aan wet, Koning en vaderland, maar overbodig voor de Ned.-Ind. Officieren? dan zoude dit althans wel flatterus zijn voor die Ned.-Ind. Officieren, en daaruit worden afgeleid, dat de commissie vermeende, dat, ook zonder die wettelijke regeling, de Ned.-Ind. Officieren toch al „innig genoeg“ aan wet, Koning en vaderland waren verbonden, en de Nederlandsche Officieren niet.

Een en ander zal echter wel niet hebben gelegen in de bedoeling van die hoog wijze en met twee verschillende maten metende commissie.

Het ware evenwel, onzes inziens, destijds maar verstandiger geweest gelijke maten aan te leggen „gelijke monniken, gelijke kappen“ en, wat voor de Nederlandsche Officieren nuttig en noodig werd goederde, voor de Ned.-Ind. Officieren niet onnoodig en overbodig te achten.

De Koning — zoo vervolgt Kolonel N — heeft toen echter slechts beslist ten aanzien van het leger in Nederland en van de Marine.

Wel kreeg het Indische Officierskorps in 1858 eene nieuwe regeling zijner positie, doch wederom bij Koninklijk Besluit.

Volgens de interpretatie van art. 59 der Grondwet, door Thorbecke en anderen, had die regeling toen even goed bij de Wet kunnen plaats hebben.

De geschiedenis van het bestaande reglement op het bevel der Regering van Ned.-Indië, als van het tegenwoordige art. 42 daarvan, waarin sprake is van Algemeene Verordeningen, die door het Indische Staatsrecht ook met den naam van „wetten“ worden bestempeld, bewijst het.

Dit bewijs scheen echter niet verlangd te worden. In de ten jare 1854 over laatstgenoemd artikel in de Tweede Kamer gehouden debatten gaf Baud, de vermomde auteur der laatste Indische Grondwet, de reden op van de ongelijke behandeling van Officierskorpsen van denzelfden Staat.

Na er zich te recht op verhoovaardigd te hebben, als Minister van Koloniën en als Gouverneur-Generaal, den stoot te hebben gegeven voor goed een einde te maken aan den stand van zaken, waaronder het Indische leger dreigde te worden het receptacle van personen, die men van hier wilde verwijderen, en uit zoodanigen toevoer te weren, al wat aan de rechtmatige aanspraken op bevordering van hen, die in Indië dienden kon in den weg staan, luidde zijne conclusie, „dat: regeling bij de Wet slechts goed was voor een Officierskorps, dat, zoals het Nederlandsche, uit . . . landskinderen samengesteld is“.

Dus: da liegt der Hase im Pfeffer. Dat is dus de drogreden, waarom destijds ook de positie der Ned.-Indische Officieren niet is geregeld bij de Wet!

Die Officieren zouden geen landskinderen geweest

zijn. Zij hadden dus daarom niet, als de Hollandse Officieren, de hoogste aanspraken om te worden „beschermd tegen willekeur“. Zij behoefden daarom dus niet „nog inniger te worden verbonden, aan Wet, Koning en Vaderland, maar de Nederlandsche Officieren, die landskinderen, wél.

Al waren destijds in dat korps Officieren van niet Nederlandschen landaard, zij allen hadden dan toch vóór het aanvaarden van hun betrekking, even goed als de Nederlandsche landskinderen, onder het Nederlandsche vaandel, den eed afgelegd van trouw aan den Nederlandschen Koning, geoorzaamheid aan de Nederlandsche wetten en Onderwerping aan de Nederlandsche krijgsmacht.

En hoewel hunner dien eed op het slagveld hebben bezegeld met hun bloed, sommigen zelfs met hun dood voor den Nederlandschen Koning en het Nederlandsche Vaderland, dáárvan getuigen met roem de annalen der Indische krijgsgeschiedenis. Maar bovendien, zelfs die toen bezegelde drogreden kan thans niet meer gelden.

Thans bestaat het Ned.-Ind. Leger even goed uit landskinderen als het Nederlandsche.“

Ten rechte zegt dan ook Kolonel Nieuwenhuyzen: „Wie antwoorden van staatslieden analyseert, moet onderscheid maken tusschen hetgeen zij zeggen willen en hetgeen niet gezegd kan worden. Zoo ook hier. De reden, die Baud op gaf, was de reden niet.

Meer dan eens heeft dan ook Hoëvell daartegen geprotesteerd. Met hem anderen, zoo ook ik — zegt N., en zeggen wij hem na — en dan vervolgt de hoogst kundige schrijver, met woorden, geheel naar ons harte:

„Zeide de Minister van Koloniën Pahud in 1854, dat bij een regeling bij Koninklijk Besluit „voor misbruiken noch willekeur vrees bestaat“ (en waarom was dan, juist tot waarborg tegen willekeur, de positie der Nederlandsche en der Marine-Officieren niet bij Koninklijk Besluit, maar wel degelijk bij de Wet geregeld?) de ondervinding heeft maar al te zeer de nietigheid van zoodanige bewering in het licht gesteld.

De noodzakelijkheid eener regeling bij de Wet is, helaas, maar al te veel geleken.

Niet aan de bestaande regeling is dit te wijten, zij mag bruikbaar worden genoemd, maar aan hare inconsequente toepassing“ (m. a. w. aan de onrechtvaardigheid, aan de willekeur in de toepassing). „Heeft die regeling bij de Wet plaats, dan zal de Minister van Koloniën aan de Wet denkende, die zijne verantwoordelijkheid bepaalt, wel zorgen, dat die toepassing de legale is. Die behoefte moet worden bewezen door daadzaken (incident Kley é tutti quanti).

Dit is de uitlegging door deskundigen aan de laatste alinea van art. 59 der Grondwet gegeven, om volgens dat artikel, ook de positie van het Indische Officierskorps bij de Wet te doen regelen.

Er zijn in Indië regelen van bevordering, van ontslag en van pensioeneering; welke bijzondere omstandigheden, welke geldige redenen zijn er, om aan te nemen, dat die regelen niet zouden kunnen worden vastgesteld bij de wet?

Dat, geloof ik, moet worden betoogd, en ieder onzer is de vraag geoorloofd: welke de redenen zijn, die beletten te voldoen, aan hetgeen op zich zelf moet worden erkend als een behoefte, dat namelijk die zaak door de wet worde geregeld.“

Tot hertoe het meesterlijk geschreven pleidooi van onzen hooggeachten vriend, die, wij weten het, over dit hoogst gewichtige onderwerp thans nog volmaakt eender denkt als voor twintig jaar geleden.

Bedenkt men, dat die zoo kundige hoofd-officier ook is geweest adjudant van vier verschillende legercommandanten, dan zal men willen toegeven, dat aan zijne opinie bijzondere waarde moet worden gehecht, ook vooral aan zijn verklaring, dat juist op grond van de „inconsequente toepassing“, de bestaande regeling wettelijk behoort te worden vastgesteld. Het is bijna onbegrijpelijk, dat, na een zoo meesterlijk gesteld pleidooi, door een zoo eminent officier, dat na een zoodanig klemmend betoog, de zaak nog steeds niet wettelijk is geregeld; dat de stem van dien zoo kundigen officier tot heden nog steeds is gebleven die van een roepende in de woestijn.

Het zoude bijna doen denken aan een parti pris, aan een soort wachttwoord der opvolgende Ministers van Koloniën, aan een bepaalden onwil, om het Ned.-Ind. officierskorps recht te doen wervaren.

En, in weerwil van Koen's bemoeidigheid: „ende desespeereert niet! zouden wij dan ook thans waarlijk bijna wanhopen aan het welslagen van onze, zoo veel geringere krachten, ware het niet: que les ministres se suivent, mais ne se ressemblent pas, en dat wij nu eens het geluk hebben, in den Minister van Koloniën, Idenburg, een staatsman te bezitten, die, als zelf nog voor korten tijd actief dienend Indisch-officier, en, — even als kolonel Nieuwenhuyzen, — zelf voormalig adjudant van den commandant van het Ned.-Ind. leger, volmaakt op de hoogte is van deze gewichtige aangelegenheid, waarover, wij houden er ons van overtuigd, Zijne Excellentie zal denken en oordeelen juist als Kolonel Nieuwenhuyzen, juist als alle rechtschapen en eerlijke lieden; terwijl — wij herhalen het ten slotte — Zijne Excellentie nog onlangs stellig heeft verklaard, recht te willen plegen, en een einde te maken aan alle ergelijke misstanden.

Zijne erkende, ware pietet, zijn wilsrecht en energie, nog onlangs zoo schitterend getoond bij de verdediging en het doen aannemen zijner eerste Indische begroting, zijn ons een waarborg, dat zijne beloften geen ijdele klanken zullen blijken, maar zijn woord, ook zijn daad zal zijn.

Dat zij zóó! L. C. VAN VLEUTEN.

Den Haag, 20 Januari 1903.

Een Atjeesch Sultanaat.

Na de telegrammen, die berichten, dat de Pretendent-Sultan van Atjeh zich onvoorwaardelijk aan de Regering in O. I. had onderworpen en dat hem voorloopig verblijf te Kota-Radja, met een maandgeld van f1000 was toegestaan, terwijl Generaal van Heutz hem had gevraagd, nu zijn best te doen om ook de nog weerspannige hoofden tot onderwerping te brengen, hoorden wij niets naders van den ex-pretendent.

Een rijk veld voor veronderstellingen dus en het heeft ons wel verwonderd, dat de Nederlandsche Dagbladpers daarvan zoo'n sober gebruik heeft gemaakt. Een uitzondering maakte echter het Handelsblad, dat in zijn ochtendnummer van 15 Januari onder het hoofd „Atjeh“ de twee volgende vragen besprak:

1o. Welken invloed zal de onderwerping van den Pretendent-Sultan hebben op den loop van zaken?

2o. Wat zal men met den Pretendent-Sultan doen? Van een in Indische zaken en toestanden zoozeer belangstellend blad, kan men moeilijk veronderstellen, dat het niet zou begrijpen, dat de beantwoording der eerste vraag niet alleen verband houdt met die der tweede, maar om zoo te zeggen, geheel daarvan afhangt.

Zou men den raad van 't Handelsblad volgen en den ex-sultan met een flink jaargeld ergens op Java interneeren, omdat er aan herstel van het sultanaat niet te denken valt en er dus te Kota-Radja voor hem geen plaats is, dan zal zeker deze onderwerping

niets anders opleveren, dan een lastpost te meer voor het Indische budget, zonder dat daaruit een enkele degelijke factor voor de definitieve pacificatie van Atjeh zal voortvloeien.

Volkomen zijn wij het met 't Handelsblad eens, dat een gepensioneerde Sultan, te Kota-Radja wonende, een voortdurende bedreiging zou zijn voor ons gezag en wanneer men geen plan heeft, zij het alleen voor den vorm, het Sultanaat te herstellen, dan begrijpen wij zelfs niet, waarom men aan den zoon van den Pretendent een ontwikkelende opvoeding wil geven.

Van herstel van het Sultanaat, in welken vorm ook kan echter geen sprake meer zijn, zegt 't Handelsblad omdat:

„In de bestuurs organisatie, zooals die door den dwang der omstandigheden is geworden, geen Sultan meer noodig of gewenscht is;

„de man, die wij voor ons hebben, geen krachtige persoonlijkheid is. Tegenover hen, die zich bij ons aansluiten, hebben wij zijn hulp niet meer noodig; tegenover onze vijanden heeft hij, door zijn onderwerping zijn gezag verloren.

„Generaal van Swieten in zijn proclamatie van 12 Februari 1874 reeds schreef, dat het Nederlandsch gezag soverain is, in plaats van den Sultan. De mislukte pogingen in 1883 en 1890, om door middel van een Sultan de pacificatie te verkrijgen, hebben slechts gediend, om ons prestige te verminderen; thans, nu Groot-Atjeh gepacificeerd is, behoeft (kan) er van een Sultan geen sprake meer te zijn.“

Het blad voelt echter zelf 't weinig klemmende van zijn laatste bewijsgronden, anders zou het den tweeden niet noodig hebben. Het weet even goed als wij, dat, nu bijna een halve eeuw geleden, op dezelfde wijze de Sultansfamilie van Bandjermasin in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo vervallen verklaard werd van den troon, terwijl alle afstammelingen, die men machtig kon worden, verbannen werden.

En toch voeren wij, ook nu nog, op Borneo oorlog tegen een Pretendent-Sultan.

Het Hbd. moet, even goed als wij begrijpen, dat de onderwerping van Atjeh er eene is, door de kracht der wapenen verkregen, die, behalve door een beleidvol bestuur, toch ook haar in-stand-blijven dankt aan den sterken arm, die gevreesd wordt.

Het kan zichzelf niet diets maken, dat de Pretendent door zijn onderwerping, zijn Sultansinvloed tegenover de weerspannigen zou verloren hebben. Ook van Heutz heeft dit, blijkens het ontvangen telegram, heel anders gezien.

Wij wachten daarom met groote belangstelling op hetgeen gebeuren zal. De Regering heeft natuurlijk gegevens ter harer beschikking, die wij niet kennen, doch wij houden ons overtuigd, dat als zij het goede politiek zal achten, om aan de eigenliefde van het Atjevvolk voldoening te geven, door onder onze suprematie, een Sultan, als vazal, op den troon te plaatsen, zij zich door de proclamatie van 1874 niet zal laten weerhouden. E. v. Z.

Projectie-Voordracht

DOOR

C. A. A. DUDOK DE WIT.

Om onze lezers eenigzins op de hoogte te brengen van hetgeen zij op 18 Februari a. s. in het lokaal *Diligentia* te 's-Gravenhage zullen kunnen zien en hooren, nemen wij het ondervolgende uit een Amsterdamsch blad over:

„Wien zien den heer de Wit reiswaardig in zijn tropen-stoet, maken kennis met zijn reis-route en varen met hem door het Suez-kanaal (zien het standbeeld van De Lesseps), en arriveeren in Indië; we bezoeken de Ombilievelden, waarbij tal van merkwaardige tafereelen onze aandacht boeien; zijn tegenwoordig bij de Koninginnefeesten op Soerabaja in Aug. j. l. en kunnen ons overtuigen op welke schitterende en werkelijk bijzonder fraaie wijze deze dag daar gevierd werd.

Artistieke bloemencorso's, fantastische optochten enz. te midden van den weelderigen, niet te beschrijven plantengroei; we zien van nabij grepen uit 't volksleven; maken kennis met het uitgebreide pottenbakkersbedrijf, aanschouwen volkstypten in de Minahassa, bezoeken Madura, Borneo, Ambon en Banda, alles opgehelderd en toegelicht door de onderhoudende vertelling van onzen vriendelijken spreker, die met een leuke opmerking of typische herinnering de hoorders van 't begin tot het einde weet te boeien.

Fraaie landschappen worden afgewisseld door ethnografische bijzonderheden en geografische merkwaardigheden; we leeren plaatselijke toestanden kennen, bezoeken Tossarie en de Kloet, na de uitbarsting; aanschouwen den Boeroe-Boeroe tempel, en worden getroffen door het reusachtig steenen-goden-paleis; we worden binnengeleid in het paleis van den keizer van Solo en verlustigen ons aan de keurige interieurs, met hare vele fraaie bijzonderheden; maken kennis met de keizerlijke familie, zien bedrijven, ambachten enz. in Solo; komen in Loematjabang, aanschouwen Garoet, bezichtigen een suikerfabriek, en rijst, thee- en suikerplantages van bekende handelshuizen; bevinden ons in de Preanger, komen te Batavia en zijn eindelijk te Buitenzorg en Weltevreden, waar wij ons vergasten aan tal van merkwaardige bijzonderheden. Tal van lichtbeelden toch munten fotografisch uit door de artistieke wijze van uitbeelden, welke nu en dan den aanwezigen luide teekenen van bijval ontlokken.“

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Geneesk. Tijdschr. voor Ned.-Indië
Dl. XLII (1902), afl. 6.

Summier ziektenrapport van het Ned.-Indische leger over het jaar 1901. — Dr. C. D. Ouweland: De bepaling van het vriespunt als hulpmiddel bij het klinisch onderzoek. — W. J. van Gorkum: Over de termen ander, derden- en vierdendaagsche koorts. — Dez.: De uniteit van den malariaparasiet.

De Ingenieur, 1903 No. 5.
Ph. W. van der Sleyden: Het Westelijk en Oostelijk vaarwater van Soerabaja.

Mededeelingen van 't Ned. Zeni. genootschap, 4e stuk 1902.

M. Joustra: Iets over Bataksche literatuur. — J. H. Neumann: Iets over den landbouw bij de Karo-Bataks. — M. Joustra: Het leven, de zeden en gewoonten der Bataks. — J. H. M. van der Miesen: Een en ander over Boeroe, inzonderheid wat betreft het distrikt Waisama, gelegen aan de Z. O. kust. — C. F. Gronemeyer: In welke taal moet aan de Heidenen het Evangelie worden verkondigd? — Spaarbank „Minahassa“. Uittreksel uit het verslag over het 6e boekjaar.

De Indische Mercuur, 1903 No. 4.
Sunatratabak. — Extractie van goud door cyanalium — uitlooging. — De Dollarkwestie. Proeven met Martellin voor tabak — Verslag der Gouv. kina-plantage en fabriek in Bengalen over het jaar 1900/1901. — Tabak onder schaduw. — The Story of the Bank of England. Oesterreich-Ungarns Handels- und Industrie Politik. — Principes de Comptabilité des Sociétés. par Actions. Uit Consulaire verslagen: Singapore. — Uit de oude doos: Een Indische Salpeter-fabriek. — Kleine mededeelingen, enz.

ADVERTENTIEN.

OOST EN WEST.

RESTAURANT

open, iederen dag der week van 10 ure v. m. tot 7 ure 's avonds.

Des Zondags van 12 tot 3 ure n. m. Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Diné / 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) f 0.80, bereid door een baboe.

B. F. G. DALDERUP,

ATJESSTRAAT 68-68a-70, hoek Batjanstraat. Het beste en voordeelgste adres voor **BUSGROENTEN. UITGEWOGEN GROENTEN. ZUURKOOL. GEDROOGDE GROENTEN. GEDROOGDE VRUCHTEN. VRUCHTEN IN BLIK. GELD. ROOKWORST.**

J. V. van den Arend.

MARCHAND-TAILLEUR. Van Kinsbergenstraat 100. 's-Gravenhage.

Beveelt zich beleeft aan tot het maken van Heeren Kleding naar Maat. ATELIER VOOR REPARATIE.

Haagsche Assurantie-Compagnie

voor Brand enz. van 1805 te 's-Gravenhage. Kantoor Z. O. Buitensingel 245 b/h. Bezuidenh. Directeuren: C. W. VERSTEGE en Mr. W. F. G. MASTENBROEK. Commissarissen: Mr. W. K. F. P. Graaf van BYLANDT, Mr. J. G. GLEICHMAN, A. J. H. VAN KAPPEN.

A. N. BORSBOOM

COIFFEUR, Heeregracht 50a bij de Princessegracht DEN HAAG. De Salons zijn des Zondags tot 6 uur geopend.

GIDS

VOOR REPATRIËERENDEN.

Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij, „Het Gemeenschappelijk Belang”, Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hotels gratis aan de repatriëerenden aangeboden:

- Hôtel des Indes, Batavia.
- Grand Hôtel „Java”
- Hôtel „Ort”
- „ Du Pavillon, Samarang.
- „ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
- „ Simpang, Soerabaja.

Vraag prospectussen voor advertentiën.

Stoom-, Wasch- en Bleekinrichting.

OPGERICHT IN 1866.

Meermalen uitgebreid en verbeterd volgens de nieuwste en beste methode tot het wasschen, drogen, strijken en opmaken van alle Witte, Bonte, Flanelen en Wollen goederen. Alle soorten van Gordijnen. Geeft de meeste waarborg voor 'eene behandeling met bacterie vrij water uit Norton wellen op ± 32 Meter beneden D. P. geboord en in een speciaal toestel ontijzert. Voordeelgste condities voor enkel gewasschen en gedroogd. Tarieven op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Brief adres: GEBR. HEIJNEN. Witte Brug. — Den Haag.

IN ROBES

Fransche Coupe. Maison L. Carrière „Gratio”.

Reform kleding naar keuze. SPECIALITEIT IN INDISCHE KLEEDINGEN. Attesten ter inzage. 120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER, HAARLEM, Barteljorisstraat 32. 's-GRAVENHAGE. Spui 12. Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

Haagsche Kofferfabriek.

Passage 53-55-57, DEN HAAG—Interc. Teleph. No. 589. Noordblaak 93, ROTTERDAM—Teleph. No. 3424. Voor H.H. Indische Officieren voorradig

het nieuw model Mobilisatie-Koffer.

GROOTSTE SORTERING. SOLIEDST en GOEDKOOPST ADRES voor KOFFERS, TASSCHEN EN LEDERWAREN. City- en Gladstone-Bags.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma FALKENBURG & Co. 's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64, wordt op aanvraag gratis toegezonden. Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

G. L. Arbeiter,

Spuistraat 63. Den Haag. HOFBONTWERKER.

Grootste sortering van uitsluitend 1^a Pelterijen. Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz. Opzetten van Vogels en Zoogdieren. Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe. Specialiteit in: Gekleede Costumes, Mantelcostumes, Mantels, BLOUSES, PEIGNOIRS, Costuumrokken. GROOTE KEUZE in: Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN. F. W. von Gemmingen, 13 Anna Paulownaplein Den Haag.

L'Art dans l'Habitation Moderne. G. Serrurier & Cie. Parkstraat 39, den Haag. Tentoonstelling der interieurs der firma Serrurier. Aarde en Koperwerk van Amstelhoek. Aardewerk van Utrecht, Coppens, v. d. Hoogen e. a. Kunst-Industrie.

Fotografie-Toestellen,

en alle toebehooren. OOK SPECIAAL VOOR INDIË.

Gramophones van af f 38. Monarch Gramophones van af f 66, met Concert Soundbox.

Beslist beste adres bij L. Hoorenman, Prinsestraat 29, DEN HAAG.

SIEGEL-PIANINO.

Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandse autoriteiten, Musici en Technici. HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika, EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van Muziek-Instrumenten, voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.

Firma A. KOKEE.

Nieuwe Havenstraat 32^d. UITZENDING VAN DINERS. f 0.80 - f 1.00. Vele Indische recommandatiën.

Lambert Waterreus, Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag. TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten per busje à 35 en 55 ets. KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar. Gandaria assin - Atjar temoe koentjie. Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

Abonneert U op de Bintang Hindia. Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander. Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN. De Haagsche Uitgevers-Maatschappij. „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”, HAAGPOORT 4.

Vereeniging OOST en WEST Afdeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Heeregracht 4, zijn van 10-12 en van 2-4 uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken. Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, de Perponcherstraat n°. 93.

- Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.
- Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.
- Drie Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.
- Een bekwame linnennaaster.
- Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.
- Een gegaeerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend be- heer; schriftwerk of eene eenvoudige admini- stratie; ook kantoorwerk in die richting.
- Eene dame voor 't les geven aan spraak- gebrekkigen.
- Een Dame les geven in teekenen en por- tretschilderen.
- Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.
- Twee Dames voor pianolessen.
- Een heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschol, voor admin. betrekking.
- Een Heer voor administratieve be- trekking of magazijnmeester.
- Eene Dame te Leiden voor het maken van uitzetten.
- Een gep. Off. O. I. L. voor admin. werk zonder salaris.
- Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.
- Drie Dames voor waarnemen van een huis- houden en naar Indië gaan.
- Drie Dames om bejaarde dame ge- zelschap te houden.
- Twee Dames zoeken plaatsing als Steno- graaf, ook voor les geven.
- Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avond- uren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.
- Drie Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.
- Eene Juffrouw voor Depôthoudster.
- Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.
- Drie gep. O.-I. amt. voor adm. betrekking.
- Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.
- Een Dame voor administratieve be- trekking.
- Drie jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.
- Twee gep. of, reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.
- Een geg. Conducteur der art. O.-I., met uitstekende aanbevelingen, voor admin betrek- king, toezicht houden in fabriek, concierge, enz.